

2023
વર્ષ

મુંબઈ સમાચાર

R.N.I. No. 1563/1957 ★

મુંબઈથી પ્રસિદ્ધ થતું ■ સ્થાપના: ૧ જુલાઈ ૧૯૨૨ ■ પુસ્તક: ૨૦૪ ■ Volume 68 ■ Issue 94 ■ વિક્રમ સંવત ૨૦૮૧
■ ચેત્ર પદ-૯ ■ મુંબઈ ■ MUMBAI SAMACHAR ■ www.bombaysamachar.com ■ 22 April 2025, Tuesday ■ REGD.No. MCS/058/2024-26

મંગળવાર, ૨૨ એપ્રિલ ૨૦૨૫, કિંમત ₹ ૧૦.૦૦

તરોતાજા પૂર્તિ

LIKE & FOLLOW: [f](#) /Mumbaisamachar4u

આઈસલેન્ડ ટુરો માં **કિચન કેરેવાન** સુવિધાઓ શરૂ કરનાર એક માત્ર પાયોનીઅર...
એટલે જ ફોરમ વર્લ્ડવાઈડ ની **"આઈસલેન્ડ રીંગ"** ટુરો, આજે છે ઘર ઘર માં લોકપ્રિય

100%
PURE VEG &
JAIN FOOD

Departures

AUG - 28

SEPT - 6,16,25

OCT - 6,23,28

NOV - 4

અસ્સલ
ICELAND
RING
9N | 10D
REYKJAVIK | BORGARNES | AKUREYRI | DJUPIVOGUR | VIK

- સમુદ્ર અને હિમાચ્છાદિત પહાડો ના અલૌકિક દ્રશ્યો સહીત ઈન્ફીનિટી પુલ માં જીઓથર્મલ બાથ સાથે હુસાવિક ટાઉન
- એરફેર - ટીપ્સ- એન્ટ્રન્સ ફી- અનલીમીટેડ WI-FI
- **Snaefellsness Peninsula**
- **PLANE WRECK** (ગેરુઆ - દિલવાલે મુવી લોકેશન)
- 1 HR ગ્લેશિયર લાગુન (**AMPHIBIAN BOAT** - દિલવાલે મુવી લોકેશન) રાઈડ
- આઈસલેન્ડ ના સૌથી વિશાળ ડેટ્રીફોસ વોટરફોલ ની મુલાકાત
- ૮૦૦૦ વર્ષો જૂની પૌરાણિક **Volcanic Vatnshellir Cave** નું ભ્રમણ
- **BLUE LAGOON** માં થર્મલ બાથ (COMFORT PACKAGE)
- ગેરુઆ મિરર માઉન્ટન
- **FLY OVER ICELAND-4D SHOW**
- મોન્ટ્સ્ટર ટ્રક મા **INTO THE GLACIER** ટુર
- હુસાવિક મા 99% CONFIRM **WHALE WATCHING**

FORAM 9324366095 | VIRAL 70216 47219 | BHAKTI 9321236935 | DHRUV 8169369686

HEAD OFFICE: ML SPACE, 3RD FLOOR, VILE PARLE WEST. MUMBAI. TEL: 022 61596900

BRANCH: SAI INFOTECH, 308, PATEL CHOWK. GHATKOPAR EAST. MUMBAI. TEL: 022 67295000

WWW.FORAMWORLDWIDE.COM | INFO@FORAMWORLDWIDE.COM | FOLLOW US ON [f](#) [@](#) OTHER OFFICES AHMEDABAD | SURAT | PUNE | USA | UAE

મંગળવાર, ૨૨ એપ્રિલ ૨૦૨૫, કિંમત ₹ ૧૦.૦૦

તરોતાજ પૂર્તિ

LIKE & FOLLOW: /Mumbaisamachar4u

ટરિફ પોર ભડક્યું: હવે ચીનની અન્ય દેશોને ધમકી

125 વર્ષથી
સ્વાદ અને સુગંધની અનેરી સોડમ

SINCE 1900

લક્ષ્મી

સંયુક્ત હિંગ

આર. એમ. કાનાણી એન્ડ કું. - વડોદરા.
Mob.: 9167662203 | rmkfoods.com
@hinglaxmi | laxmi hing

‘અમારા ભોગે અમેરિકા સાથે વેપાર કરનારા દેશ સામે પગલાં ભરાશે’

નવી દિલ્હી: અમેરિકા સાથે વેપાર કરતા દેશો સામે વળતાં પગલાં લેવાની ચીને સોમવારે ધમકી આપી હતી. ચીનના હિતોના ભોગે અમેરિકા સાથે વેપાર કરતા દેશો સામે અમે આ પગલાં લઈશું, એમ ચીનના વાણિજ્ય ખાતાના પ્રવક્તાએ કહ્યું હતું.

ટરિફમાં રાહતના બદલામાં ચીન સાથેનો વેપાર ઘટાડવા અન્ય દેશો પર અમેરિકા દ્વારા દબાણ લાવવાની તૈયારી કરવામાં આવી રહી હોવાની ખાબતને ધ્યાનમાં રાખીને ચીનના પ્રવક્તાએ આ નિવેદન કર્યું હતું. ચીનના હિતોને ભોગે અમેરિકા અને તેના વેપારી ભાગીદારો વચ્ચે થનારાં કોઈ પણ સોદાનો ચીન મક્કમપણે વિરોધ કરશે એમ જણાવતાં તેમણે કહ્યું હતું કે જો એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ પામશે તો ચીન અમેરિકા સાથે વેપાર કરતા દેશો સામે વળતાં પગલાં લેતાં નહીં ખચકાય. સમસ્યાનો ઉકેલ લાવવાનો ચીનને અધિકાર (જુઓ પાનું ૨) ►►

દૂધમાં રહેલા ભરપૂર પોષક તત્વો તેને કુદરતનું એનર્જી ડ્રિંક બનાવે છે

અમૂલ દૂધ

અમૂલ દૂધ પીતા હૈ ઈંડિયા

ANTARA
GOLD & DIAMONDS
DADAR | BORIVALI

TODAY'S GOLD RATE

₹ 89,640/-

PER 10 GRAMS OF 22KT BIS HALLMARKED JEWELLERY

WE BUY OLD GOLD AT BEST RATE

DIAMOND JEWELLERY VVS-VS F-G QUALITY CERTIFIED NATURAL DIAMONDS

DADAR 022 4041 5565 | BORIVALI 022 6811 5565
OPEN ON ALL DAYS

આગામી ૧,૦૦૦ વર્ષને ધ્યાનમાં રાખીને સરકાર નીતિ ઘડે છે: મોદી

નવી દિલ્હી: જૂનાં અને જરીપુરાણા માળખા સાથે સરકાર કામ ન કરી શકે એમ જણાવતા વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ સોમવારે ભારપૂર્વક કહ્યું હતું કે અમારી સરકાર આગામી ૧,૦૦૦ વર્ષને ધ્યાનમાં રાખીને નીતિ ઘડે છે. અમારી સરકારની નીતિઓ દેશના આગામી ૧,૦૦૦ વર્ષનું ભાવિ સુનિશ્ચિત કરશે એમ જણાવી મોદીએ તમામ દેશવાસીઓને આ માટે અથાક પરિશ્રમ કરવા કહ્યું હતું.

ઔદ્યોગિકરણ અને વેપાર-ઉદ્યોગની ગતિ પર નિયંત્રણ રાખતી ભૂતકાળની અમલદારશાહી પર પ્રકાશ પાડતા તેમણે ભારપૂર્વક કહ્યું હતું કે દેશ હવે એ જૂની માનસિકતામાંથી બહાર આવી ગયો છે અને હવે અવરોધોને નાબૂદ કરતું તેમ જ નાગરિકોને સહાયરૂપ થાય તેવું વાતાવરણ ઊભું કરવા જેવી બાબતોને વેગ આપવા પર ધ્યાન આપવામાં આવી રહ્યું છે.

વિકાસને વેગ આપી શકાય તે માટે સરકારી સેવા વધુ સક્ષમ બનાવી તેની ભૂમિકાનો વ્યાપ વધારવામાં આવી રહ્યો છે, એમ તેમણે કહ્યું હતું.

અહીંના વિજ્ઞાન ભવન ખાતે યોજાયેલા ‘સિવિલ સર્વિસિસ ડે’ના સમારોહને સંબોધન કરતાં તેમણે ભારતીય સમાજના યુવાનો, ખેડૂતો અને મહિલાઓની મહત્ત્વાકાંક્ષાઓ પર એમ કહીને પ્રકાશ પાડ્યો હતો કે તેમનાં સપનાંઓ અસાધારણ ઊંચાઈએ પહોંચ્યાં છે. આ અસાધારણ ઊંચાઈને ઝાંખવા અસાધારણ ઝડપથી કામ કરવાની જરૂર હોવા પર તેમણે ભાર મૂક્યો હતો. અમે જે નીતિઓ ઘડી રહ્યા છીએ અને જે નિર્ણયો લઈ રહ્યા છીએ તે દેશના આગામી ૧,૦૦૦ વર્ષનાં ભાવિનું ઘડતર કરશે, એમ તેમણે કહ્યું હતું. વિકસિત ભારતનું લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવા (જુઓ પાનું ૨) ►►

ઈસરોએ સફળતાપૂર્વક ઉપગ્રહોનું બીજું ડોકિંગ કર્યું

બેંગલુરુ: કેન્દ્રીય પ્રધાન જિતેન્દ્ર સિંહે સોમવારે જણાવ્યું હતું કે, ઈસરોએ તેના સ્પેડેક્સ મિશનના ભાગ રૂપે ઉપગ્રહોનું બીજું ડોકિંગ સફળતાપૂર્વક કર્યું છે. તેમણે કહ્યું કે આગામી બે અઠવાડિયામાં વધુ પ્રયોગોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી, અણુ ઊર્જા અને અવકાશ રાજ્ય પ્રધાન સિંહે એક્સ પર એક પોસ્ટમાં જણાવ્યું હતું કે “ઉપગ્રહોનું બીજું ડોકિંગ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થયું છે તે જણાવતા આનંદ થાય છે.” તેમણે યાદ કર્યું કે પીએસએલવી - સી ૬૦/ સ્પેસ ડોકિંગ પ્રયોગ (સ્પેડેક્સ) મિશન ૩૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૪ના રોજ સફળતાપૂર્વક લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ ઉપગ્રહોને પ્રથમ વખત ૧૬ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૪ના રોજ સફળતાપૂર્વક ડોક કરવામાં આવ્યા હતા અને ૧૩ માર્ચે સફળતાપૂર્વક અનડોક કરવામાં આવ્યા હતા અને આગામી બે અઠવાડિયામાં વધુ પ્રયોગોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે, (જુઓ પાનું ૨) ►►

સંસદની કામગીરીમાં દખલગીરી કરવાનો અમારા પર આક્ષેપ: સુપ્રીમ કોર્ટ

નવી દિલ્હી: ન્યાયતંત્રની ચંત્રણા પર તાજેતરમાં કરવામાં આવેલાં હુમલાનો ઉલ્લેખ કરતાં સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશ બી. આર. ગવર્ધને સોમવારે કહ્યું હતું કે સંસદની કામગીરીમાં દખલગીરી કરવાનો અમારા પર આક્ષેપ કરવામાં આવી રહ્યો છે. નવા વડક એમેન્ડમેન્ટ એક્ટના વિરોધમાં ચાલી રહેલા પ્રદર્શન દરમિયાન પ. બંગાળમાં તાજેતરમાં થયેલી હિંસાને મામલે તપાસ યોજવાની માગણી કરતી નવી બે અરજીની સુનાવણી દરમિયાન ગવર્ધને આ નિવેદન કર્યું હતું. વિધાનસભાની ચૂંટણી બાદ ફાટી નીકળેલી હિંસાને પગલે પ. બંગાળમાં રાષ્ટ્રપ્રતિ શાસન લાદવાની માગણી કરતી અરજીને મામલે વર્ષ ૨૦૨૧માં જનહિતની અરજી દાખલ કરનાર એડવોકેટ વિષ્ણુશંકર જૈને ખંડપીઠને નવી અરજીની સુનાવણી પણ મંગળવારે સાથે જ હાથ ધરવાની વિનંતી કરી હતી. વર્ષ ૨૦૨૧ની અરજીનું સુનાવણી માટે લિસ્ટિંગ (જુઓ પાનું ૨) ►►

કેનેડામાં હિન્દુ મંદિરમાં તોડફોડ

ટોરોન્ટો: કેનેડાના સરેમાં એક મંદિરના પ્રવેશદ્વાર અને થાંભલાઓ પર ખાલિસ્તાન તરફી ગ્રેફિટીવાળા તોડફોડ કરનારાઓએ તેને ક્ષતિગ્રસ્ત કર્યું છે, એમ અધિકારીઓએ જણાવ્યું હતું. આ ઘટના ૧૯ એપ્રિલના રોજ સરેના શ્રી લક્ષ્મી નારાયણ મંદિરમાં બની હતી, એમ મંદિરે એક નિવેદનમાં જણાવ્યું હતું. “અમે ખૂબ જ દુ:ખ સાથે સમુદાયને ૧૯ એપ્રિલ, ૨૦૨૫ ના રોજ વહેલી સવારે ૩:૦૦ વાગ્યે બનેલી એક ચિંતાજનક ઘટનાની જાણ કરીએ છીએ. બે અજાણી વ્યક્તિએ સરેના શ્રી લક્ષ્મી નારાયણ મંદિરમાં પ્રવેશદ્વાર અને થાંભલાઓ પર ખાલિસ્તાન તરફી ગ્રેફિટીવાળા તોડફોડ કરનારાઓએ તેને ક્ષતિગ્રસ્ત કર્યું છે, એમ અધિકારીઓએ જણાવ્યું હતું. આ ઘટના ૧૯ એપ્રિલના રોજ સરેના શ્રી લક્ષ્મી નારાયણ મંદિરમાં બની હતી, એમ મંદિરે એક નિવેદનમાં જણાવ્યું હતું. “અમે ખૂબ જ દુ:ખ સાથે સમુદાયને ૧૯ એપ્રિલ, ૨૦૨૫ ના રોજ વહેલી સવારે ૩:૦૦ વાગ્યે બનેલી એક ચિંતાજનક ઘટનાની જાણ કરીએ છીએ. બે અજાણી વ્યક્તિએ સરેના શ્રી લક્ષ્મી નારાયણ મંદિરમાં પ્રવેશદ્વાર અને થાંભલાઓ પર ખાલિસ્તાન તરફી ગ્રેફિટીવાળા તોડફોડ કરી હતી, એમ નિવેદનમાં જણાવ્યું છે. આ કૃત્ય દરમિયાન સુરક્ષા કેમેરાની પણ ચોરી થઈ હતી. “અમે તોડફોડ અને ચોરીના આ ઘટનાસ્પદ કૃત્યની સખત નિંદા કરીએ છીએ, જે માત્ર ગુનો જ નથી પરંતુ વૃદ્ધ સભ્યો અને બાળકો સહિત ઘણા પરિવારો માટે આધ્યાત્મિક અને (જુઓ પાનું ૨) ►►

જમ્મુ-શ્રીનગર રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ બંધ: ફરી ખુલતા પાંચ-છ દિવસ લાગશે

ભારે વરસાદ: જમ્મુ-કાશ્મીરના રામબન જિલ્લામાં સોમવારે નવેસરથી થયેલા ભારે વરસાદને કારણે નિર્માણ પામેલી પૂરની પરિસ્થિતિ અને ભેખડો ઘસી પડવાની બનેલી ઘટનાને લીધે જમ્મુ-શ્રીનગર નેશનલ હાઈવેને નુકસાન થયું હતું. (એજન્સી)

રામબન: ભૂસ્ખલનથી પ્રભાવિત જમ્મુ-શ્રીનગર રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ સોમવારે બીજા દિવસે પણ બંધ રહ્યો હતો. આશરે ૨૦ સ્થાનો પર ચાલી રહેલી રસ્તા સફાઈ ઝુંબેશમાં લગભગ છ દિવસનો સમય લાગી શકે છે એમ એનએચએઆઇના એક વરિષ્ઠ અધિકારીએ જણાવ્યું હતું. જમ્મુ-કાશ્મીરના રામબન જિલ્લામાં ભારે વરસાદ અને વાદળ ફાટવાના કારણે અચાનક પૂર, ભૂસ્ખલન અને કાદવ ધસી પડવાના બનાવો બન્યા હતા. જેના કારણે કાશ્મીરને દેશના બાકીના ભાગ સાથે જોડતા એકમાત્ર ૨૫૦ કિમી લાંબા વ્યૂહાત્મક હાઇવે પર રવિવારે સેંકડો વાહનો ફસાયાં હતાં. આ કુદરતી આફતમાં ત્રણ લોકોનાં મોત થયાં હતાં. જ્યારે ૧૦૦થી વધુ લોકોને બચાવી લેવામાં આવ્યા હતા. નેશનલ હાઇવે ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (એનએચએઆઇ)ના પ્રોજેક્ટ ડિરેક્ટર પુરુષોત્તમ કુમારે (જુઓ પાનું ૨) ►►

પોપ ફ્રાન્સિસનું અવસાન

વેટિકન સિટી: મૂડીવાદ અને આંબોહવા પરિવર્તનની ટીકાઓ દ્વારા ગરીબ પરંતુ વિમુખ રૂઢિચુસ્તો માટે તેમની નમ્ર શૈલી અને ચિંતાથી વિશ્વને મોહિત કરનાર ઇતિહાસના પ્રથમ લેટિન અમેરિકન પોપ્ટિક પોપ ફ્રાન્સિસનું સોમવારે અવસાન થયું હતું. તેઓ ૮૮ વર્ષના હતા. “આજે સવારે ૭:૩૫ વાગ્યે, રોમના બિશપ, ફ્રાન્સિસ, પિતાના ઘરે પાછા ફર્યા. તેમનું આખું જીવન ભગવાન અને તેમના ચર્ચ કાર્ડિનલની સેવા માટે સમર્પિત હતું.” એમ વેટિકન કેમ્પેલેન્ગો કેવિન ફેરેલે એક (જુઓ પાનું ૨) ►►

ઝારખંડમાં અથડામણમાં આઠ નક્સલવાદી ઠાર મરાયા

નવી દિલ્હી : ઝારખંડમાં બોકારો જિલ્લામાં સેન્ટ્રલ રિઝર્વ પોલીસ ફોર્સ (સીપીઆરએફ)ના કોબરા કમાન્ડો અને પોલીસ સાથેના અથડામણમાં ઝાં એક કરોડ રૂપિયાનું ઈનામ ધરાવનારા નક્સલવાદીના સેન્ટ્રલ કમિટી મેમ્બર સહિત આઠ નક્સલવાદીને મારી નાખવામાં આવ્યા હતા. અધિકારીઓએ માહિતી આપી હતી કે જિલ્લાના લાલપાનિયા એરિયાના લુગુ ટેકરી પર પરોઢિયે સાડાપાંચ વાગ્યે સામસામો ગોળીબાર થયો હતો. અધિકારીઓએ કહ્યું હતું કે ૨૦૯ કમાન્ડો બટાલિયન ફોર રિસોલ્યુટ એક્શન (કોબરા) અને રાજ્ય પોલીસના જવાનોએ કરેલા ઓપરેશનમાં આઠ નક્સલવાદી માર્યા ગયા હતા અને એકે સિરીજ રાઈફલ, ત્રણ આઈએનએસએએશ રાઈફલ, સેલ્ફ લોડિંગ રાઈફલ, આઠ દેશી બંદૂક અને એક પિસ્તોલ જપ્ત કરાઈ હતી. માર્યા ગયેલાઓમાં આતંકવાદી પ્રયાગ માંડી ઉર્ફે વિવેક, સ્પેશલ એરિયા કમિટી મેમ્બર અરવિંદ યાદવ ઉર્ફે અવિનાશ, ઝોનલ કમિટી મેમ્બર સાહેબ્રામ માંડી ઉર્ફે રાહુલ માંડી, મહેશ માંડી ઉર્ફે મોટા, તાલુ, રંજુ માંડી, ગંગારામ અને મહેશનો સમાવેશ થાય છે વિવેકના માથા પર એક કરોડ (જુઓ પાનું ૨) ►►

ઉત્તર પ્રદેશમાં માર્ગ અકસ્માતમાં છનાં મોત

ગોગારો અકસ્માત: ઉત્તર પ્રદેશના કુશીનગર જિલ્લામાં રવિવારે મોડી રાતે એક કાર ઝાડ સાથે ટકરાતાં છ જણનાં મોત થયાં હતાં.

ગોરખપુર: ઉત્તર પ્રદેશના કુશીનગર જિલ્લામાં એક કાર ઝાડ સાથે અથડાતા બંધકર અકસ્માત સર્જાયો હતો. જેમાં છ લોકોનાં મોત નીપજ્યાં હતાં. જ્યારે બે ઘાયલ થયા હતા. આ માહિતી પોલીસે સોમવારે આપી હતી. આ અકસ્માત રવિવારે રાતે શુકલા ભુજૈલી ચાર રસ્તા પર થયો હતો. કારમાં સવાર લોકો લગ્ન સમારોહમાં હાજરી આપવા માટે દેવગાંવ જઇ રહ્યા હતા. અધિકારીઓએ જણાવ્યું કે સ્થાનિક લોકોની મદદથી પોલીસે કારમાં સવાર લોકોને (જુઓ પાનું ૨) ►►

Kokilaben Dhirubhai Ambani hospital & medical research institute
MUMBAI Every Life Matters

આ વિશ્વ પાર્કિન્સન દિવસે

પાર્કિન્સન્સ પર નિયંત્રણ મેળવવા માટે અમારી સાથે જોડાઓ

પાર્કિન્સન રોગ પર એક **શૈક્ષણિક સેમિનાર** પાર્કિન્સન રોગ, વધુ સાંડે જીવન, લક્ષણો અને સ્થિતિ ને સમજવા માટે આપના સહાયક સાથે ઉપસ્થિત રહો

ડૉ. મોહિત ભટ્ટ
Director, Centre For Neurosciences અને ટીમ નું નિપુણ માર્ગ દર્શન મેળવો

રવિવાર **27** એપ્રિલ 2025 | સવારે 10 વાગ્યાથી બપોરના ભોજન સાથે 6ઠ્ઠે માળ, કન્વેન્શન સેન્ટર, કોકિલાબેન હોસ્પિટલ

વિનામુલ્યે રજીસ્ટ્રેશન માટે
સંપર્ક કરો સુશ્રી સોનાલી: +91 74988 91679

વિશ્વ-કક્ષાની સ્વાસ્થ્ય સંભાળ - સુલભ અને કિંમતી

Four Bungalows, Andheri (W), Mumbai 400 053
EMERGENCY +91 22 4269 9999
APPOINTMENTS +91 22 4269 6969

THE ONLY HOSPITAL IN MUMBAI HAVING FULL-TIME DOCTORS AND ACCREDITED WITH JCI CAP NABL NABH USA USA India India

તન-મન-ધનથી રહો તૈયારી

જોખમ સમય પરિવર્તનનું પણ છે

ગૌરવ મશરૂવાળા
feedback@bombaysamachar.com

‘કાયમી ધોરણે એક જ પ્રકારની એસેટમાં રોકાણ કરવું કે પછી એક જ પ્રકારની પદ્ધતિએ રોકાણ કરવું એવો દુરાગ્રહ ક્યારેય સેવવો નહીં. ફલેક્સિબલ બનવાનો અને મન ખુલ્લું રાખીને તથા દરેક બાબતમાં સાવચેતી રાખીને કામ કરવાનો પ્રયાસ કરવો.’
- સર જોન ટેમ્પલટન
શું તમને યાદ છે, ભારતમાં મોબાઇલ ફોન આવતાં પહેલાં પેજર

આવ્યાં હતાં? પેજર પણ ભારતીયો માટે નવાઈની વાત હતી, પરંતુ એ ટેકનોલોજી ટૂંક સમયમાં કાળબાહ્ય (આઉટડેટ) થઈ ગઈ અને તેનું ઉત્પાદન કરતી કંપનીઓના શેરમાં રોકાણ કરનારાઓને મોટું નુકસાન થયું હતું.
ઉક્ત ઉદાહરણમાં ટેકનોલોજી જ બદલાઈ ગઈ અને વખત જતાં તેનું સ્થાન બીજી ટેકનોલોજીએ લઈ લીધું. જો કે, ઘણી વાર કંપનીઓ બિઝનેસનાં નવાં વલણોને અપનાવી શકતી નથી અને મુશ્કેલીમાં મુકાય જાય છે. કાર ઉદ્યોગમાં એમ્બેસેડર અને પ્રીમિયર પદ્ધતિ (જે ફિયાટ કાર તરીકે પ્રચલિત હતી)નું ઉત્પાદન કરતી કંપનીઓએ ગ્રાહકોની બદલાતી પસંદને ધ્યાનમાં નહીં લીધી અને ધીમેધીમે એ કાર બજારમાંથી અદૃશ્ય થવા લાગી. તેમનું ઉત્પાદન કરતી કંપનીઓ બદલાતા સમયને ઓળખવામાં થાપ ખાઈ ગઈ. એમ્બેસેડર કારનું ઉત્પાદન ‘હિન્દુસ્તાન મોટર્સ લિમિટેડ’ કરતી હતી. મને યાદ છે

ત્યાં સુધી એ કંપની એક સમયે બેચુચિપ હતી અને સેન્સેક્સમાં તેનો સમાવેશ હતો. આજે કોઈ માણસ ભૂલથી પણ એ કંપનીના સ્ટોકમાં રોકાણ કરવાનો વિચાર નહીં કરે.
એક જમાનામાં ‘હિન્દુસ્તાન મશીન ટૂલ્સ’ એટલે કે HMT પણ કાંડા ઘડિયાળની સુપ્રસિદ્ધ કંપની હતી. બજારમાં તેનો મોટો હિસ્સો હતો, પરંતુ ટાઇટન કંપનીએ બિઝનેસમાં એવા ફેરફાર લાવ્યા પરિણામે HMTએ ઘડિયાળનું ઉત્પાદન બંધ કરી દેવું પડ્યું.
વખત જતાં કાળબાહ્ય થઈ ગયેલી વસ્તુઓનાં અદ્યતન ઉદાહરણ છે. અહીં મને મેટલની ટ્યૂબ પણ યાદ આવે છે. ટૂથપેસ્ટ, મલમ, વગેરે અનેક વસ્તુઓ મેટલ ટ્યૂબમાં મળતી. તેના સ્થાને લેમિનેટેડ ટ્યૂબ આવી ગઈ છે. મેટલ ટ્યૂબનું ઉત્પાદન કરતી કંપનીઓએ જો લેમિનેટેડ ટ્યૂબ બનાવવાનું શરૂ નહીં કર્યું હોય તો તે ક્યારનીય બિઝનેસની બહાર નીકળી ગઈ હશે.

પરિવર્તન ન અપનાવો તો માર્કેટમાંથી ફેંકાય જાવ. આવાં જ કારણોસર મોબાઈલ કંપની ‘નોકિયા’ અને ‘બ્લેક બેરી’એ એમની માર્કેટ ગુમાવી. કેમેરા અને રોલ્સ બનાવતી વિશ્વ વિખ્યાત કંપની ‘કોડાક’ પણ આજે ખોવાઈ ગઈ છે.
પરિવર્તન એ સંસારનો નિયમ છે એવું કહેવાયું છે. આ વાત પ્રોડક્ટ્સ અને ઉદ્યોગોને પણ લાગુ પડે છે. રોકાણકારે પણ આ પરિવર્તનો સાથે તાલ મિલાવવો જરૂરી છે. ઈક્વિટી રોકાણની વાત કરીએ તો, જે કંપનીના શેર લીધા હોય તેને લગતી ઘટનાઓ અને બાબતો પર લક્ષ આપવું પડે છે. કોઈ કંપનીના બોન્ડ કે ડિબેન્ચરમાં પણ રોકાણ કર્યું હોય તો પણ આ બાબતે ધ્યાન આપવું જરૂરી બની રહે છે. તેનું કારણ એ કે જો કોઈ કારણસર કંપની કાળબાહ્ય થઈ જાય તો બોન્ડ અને ડિબેન્ચરના ધારકોને પણ નાણાં ચૂકવવાનું

મુશ્કેલ બની શકે છે.
આપણે બજારની અણણી કંપનીમાં રોકાણ કર્યું હોય તો એવી ભાવના પણ હોય છે કે એ કંપની એટલું મોટું બજાર ધરાવે છે કે તેની સાથે કંઈ ખોટું થવું શક્ય નથી. જો કે, આપણે અહીં રોકાણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખવો જોઈએ. આપણું બધું એક્સપોઝર કોઈ એક સ્કિપ કે ઉદ્યોગમાં ન હોવું જોઈએ. હંમેશાં અલગ અલગ ઉદ્યોગોની અલગ અલગ કંપનીઓના શેરમાં રોકાણ કરવું જોઈએ.
સમજી રોકાણકાર આ જોખમ કદાચ જોઈ શકે છે, પરંતુ સારી રીતે ડાઇવર્સિફાઇ થયેલો પોર્ટફોલિયો રચવાનું કદાચ તેના માટે શક્ય ન હોય. આવી સ્થિતિમાં એ કાળબાહ્યતાના જોખમનો શિકાર બનવાની સ્થિતિમાં આવી જાય છે. આવી સ્થિતિમાં રોકાણના માધ્યમ તરીકે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ આ પ્રકારના જોખમનો સામનો વધુ સારી રીતે કરી શકે છે. ■

પીમા મુરુક્ષાકવચ

નિશા સંઘવી
feedback@bombaysamachar.com

આરોગ્ય વીમા પોલિસીની કંપની કેવા સંજોગોમાં બદલવી જોઈએ?

આરોગ્ય વીમો દરેક પરિવાર માટે જરૂરી છે એ વાતમાં કોઈ ભેદ નથી. તબીબી સારવારના વધી રહેલા ખર્ચને અનુલક્ષીને પૂરતી રકમનો આરોગ્ય વીમો હોવો જોઈએ. આથી લોકો આરોગ્ય વીમાની પોલિસી ખરીદે છે, પરંતુ એ વીમો આપનારી કંપનીઓની પોલિસીઓ એટલે કે નીતિઓથી ઘણાને સંતોષ થતો નથી. આવી પરિસ્થિતિ વારંવાર ઊભી થવા લાગી ત્યારે ભારતમાં વીમા ક્ષેત્રના નિયમન માટે સ્થપાયેલી સંસ્થા ‘ઇન્સ્યોરન્સ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા’ (ઇરડાઈ)એ વીમાધારકોને પોર્ટેબિલિટીની સુવિધા પૂરી પાડી છે. આ સુવિધાની મદદથી વીમાધારકો એક કંપનીની પોલિસી હેઠળના તમામ લાભને સુરક્ષિત રાખીને બીજી કંપનીની પોલિસી લઈ શકે છે. આજે આપણે આ સુવિધા વિશે વિગતવાર જાણીએ.
પોર્ટેબિલિટીમાં ક્યા લાભ જળવાઈ રહે છે?

સારાં ફીચર્સ આપતી હોય ત્યારે વીમાધારકને પોર્ટેબિલિટી કરાવવાનું મન થઈ શકે છે. જૂની પોલિસીમાં રૂમ રેન્ટની મર્યાદા ઘણી ઓછી હોય અથવા ક્લેમ સેટલમેન્ટ વખતે અનેક પ્રકારે રકમ કાપી નાખવામાં આવતી હોય તો પણ વીમાધારકને અસંતોષ રહી શકે છે. પરિણામે, રૂમ રેન્ટની મર્યાદા ઊંચી હોય, ઓછા પૈસા કપાતા હોય, કો-પેની સિસ્ટમ ન હોય (પોતાના ખિસામાંથી ખર્ચ કરવો પડે એવી સિસ્ટમ ન હોય), વગેરે જેવાં ફીચર્સ ધરાવતી નવી પોલિસી લેવાનું માફક આવતું હોય છે.
*** પ્રીમિયમમાં વૃદ્ધિ:**
જૂની કંપનીએ એટલી જ વીમાની રકમ માટે પ્રીમિયમમાં વધારો કરી દીધો હોય ત્યારે પણ લોકોને પોર્ટેબિલિટી કરાવવાની જરૂર જણાતી હોય છે.
*** હોસ્પિટલના નેટવર્ક બાબતે અસંતોષ:**
નવી કંપની જૂની કરતાં વધુ હોસ્પિટલોનું નેટવર્ક ધરાવતી હોય ત્યારે

પોર્ટેબિલિટીના ફોર્મમાં હાલની પોલિસી અને આરોગ્યને લગતી માહિતી ભરવી.
૩) વીમાધારકની જૂની પોલિસીને લગતી માહિતી માટે નવી કંપની ‘ઇરડાઈ’ના પોર્ટલ મારફતે જૂની કંપનીનો સંપર્ક કરશે.
૪) નવી કંપની વીમાધારકને વીમો આપવાને લગતી આવશ્યક માહિતી અર્થાત્ એની રિસ્ક પ્રોફાઇલની ચકાસણી કરશે. એના આધારે પોલિસી આપવી કે નહીં આપવી એનો નિર્ણય લેશે. અમુક સંજોગોમાં અમુક ફેરફારો સાથેની પોલિસી આપવામાં આવે એવું પણ બની શકે છે.
૫) ‘ઇરડાઈ’ના નિયમ મુજબ નવી કંપનીએ પોલિસી આપવા બાબતે કોઈ પણ નિર્ણય પંદર દિવસની અંદર વીમાધારકને જણાવવાનો હોય છે.
ક્યા ક્યા દસ્તાવેજો જરૂરી છે?
* જૂની પોલિસી અને અગાઉનાં બે વર્ષની પોલિસીની નકલ
* પોર્ટેબિલિટી રિક્વેસ્ટ ફોર્મ
* નવી કંપનીનું પ્રપોઝલ ફોર્મ
* કેવાયસી દસ્તાવેજો: ઓળખ અને સરનામાનો પુરાવો
* જરૂરત પ્રમાણેના મેડિકલ રેકર્ડ્સ
પોર્ટેબિલિટીના લાભ
પોલિસી પોર્ટ કરાવ્યા બાદ પણ વેહિટિંગ પોલિસીને લગતો લાભ યથાવત્ રહે છે. ઉપરાંત, નવી કંપની પાસેથી વધુ સારી સેવાઓ મળવાની શક્યતા રહે છે. વીમાધારકે જાતે પસંદગી કરી હોવાથી એમણે પોતાને માફક આવે એવી પોલિસી પસંદ કરી હોય છે. પોર્ટેબિલિટી ફી ચૂકવવી પડતી નથી એ પણ એક મોટો લાભ છે.
પોર્ટેબિલિટી કરાવતી વખતે ખાસ ધ્યાનમાં શું રાખવું?
* તમે પોર્ટેબિલિટી માટે અરજી કરો

એટલે નવી કંપની તમને પોલિસી આપી જ દેશે એવું જરૂરી નથી. એ તમારા રિસ્ક પ્રોફાઇલને જોઈને અરજી નકારી પણ શકે છે.
* જો વીમાધારકે વધુ રકમનો વીમો માગ્યો હોય તો જૂની પોલિસીની તુલનાએ જેટલી રકમ વધારે હોય એટલી રકમના ક્લેમ માટે વેહિટિંગ પોલિસી લાગુ પડી શકે છે.
* પોર્ટેબિલિટી કરાવતાં પહેલાં નવી કંપનીનું હોસ્પિટલનું નેટવર્ક, એના કો-પેમેન્ટને લગતા નિયમો, રૂમ રેન્ટ સાથેની પોલિસી આપવામાં આવે એવું પોલિસી હેડકળનાં એક્સક્યુઝન્સ, વગેરેની પણ જાણકારી મેળવી લેવી જોઈએ.
* ક્લેમને લગતી માહિતીની યોગ્ય જાળવણી કરવી અને સમયસર રિન્યુઅલ કરાવવું, જેથી નવી કંપનીને પોલિસી આપવામાં કોઈ વાંધો ન હોય.
ટૂંકમાં
વીમાધારકે એક વખત પોલિસી લઈને પસ્તાવું પડે એવી સ્થિતિથી બચવા માટે પોર્ટેબિલિટી સુવિધા ઉપયોગી થાય છે. પહેલાંની કંપનીની સેવાઓ અપૂરતી હોવાની સ્થિતિમાં વીમાધારક પોર્ટેબિલિટી કરાવીને પોતાને યોગ્ય લાગે એવી રીતે પોર્ટેબિલિટી કરાવી શકે છે.
‘ઇરડાઈ’એ પોર્ટેબિલિટી પ્રક્રિયા વધુ પારદર્શક અને સરળ બનાવી છે. પોર્ટેબિલિટી કરાવતાં પહેલાં પોતાની આરોગ્ય વીમા પાસેથી રખાયેલી અપેક્ષાઓ વિશે સ્પષ્ટતા કરી લેવી અને પછી અલગ અલગ પ્લાન સાથે તુલના કરી લેવી. ત્યાર બાદ યોગ્ય કાર્યપ્રક્રિયા અપનાવીને પોર્ટેબિલિટી માટે અરજી કરવી. હા, ‘બકરું કાઢતાં ઊંટ પેસી જાય નહીં’ એ વાતનું ખાસ ધ્યાન રાખવું. ■

આરોગ્ય એક્સપ્રેસ રાજેશ યાજ્ઞિક

દરેક વ્યક્તિ સ્વસ્થ જીવન ઇચ્છે છે. તાજેતરનાં વર્ષોમાં, સ્વસ્થ અને ફિટ જીવનનો અર્થ જીમમાં જવું એવો થઈ ગયો છે, પણ એવું બિલકુલ નથી. કારણ કે તાજાં સંશોધન મુજબ, વિશ્વના સૌથી સ્વસ્થ લોકો ક્યારેય જીમમાં જતા નથી. આ સંશોધન અમેરિકન કેન્સર સોસાયટી દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે. સંશોધન મુજબ, જે લોકો અઠવાડિયામાં ૬ કલાક ચાલે છે એ સૌથી સ્વસ્થ હોય છે. એટલું જ નહીં, જે લોકો અઠવાડિયામાં આટલું ચાલે છે એ પણ લાંબા સમય સુધી જીવે છે. જોકે, આજકાલ લોકો એટલા વ્યસ્ત થઈ ગયા છે કે એમની પાસે યોગ્ય રીતે પાવાનો પણ સમય નથી. આવી સ્થિતિમાં, દરરોજ કસરત કરવા જેવી સ્વસ્થ આદતોનું પાલન કરવાનું વિચારવું પણ એમના માટે એક મોટું કામ બની જાય છે.
આ જ કારણ છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ દરરોજ કસરત ન કરી શકે તો એને ચાલવાની સલાહ આપવામાં આવે છે. અગાઉ થયેલા એક સંશોધન મુજબ, ચાલવાથી હૃદયરોગનું જોખમ ૩૫ ટકા ઓછું થાય છે. ‘હાર્વર્ડ

તમે ચાલશો તો તમારું આરોગ્ય સારું એવું દોડશે !

મેડિકલ સ્કૂલ’ દ્વારા કરવામાં આવેલા આ સંશોધન મુજબ, દરરોજ ચાલતા લોકોમાં મૃત્યુદર પણ ૩૫ ટકા ઓછો છે.
આ સંશોધન મુજબ, દર કલાકે થોડી મિનિટો ઝડપથી ચાલવું એ દિવસભર જીમમાં એક કલાક કસરત કરવા બરાબર છે, પરંતુ જો આપણે આંકડાઓની વાત કરીએ તો, ૯ માંથી પાંચ લોકો આરામની શોધમાં પોતાની ખુરશીઓ સાથે ચોંટી રહે છે. બાકી હતું તે આજના સમયમાં આધુનિક ઉપકારણોએ પૂરું કર્યું છે. ટેલિવિઝન, મોબાઈલ અને લેપટોપને કારણે, લોકોમાં એક જગ્યાએ બેસવાની આદત વધી ગઈ છે.
સામાન્ય લોકોને પ્રશ્ન એ પણ થાય કે ઝડપથી ચાલવું એટલે કેટલું ઝડપથી? કારણકે દરેકની ચાલવાની ઝડપ આમ પણ અલગ અલગ જ હોય છે. ‘સિડની યુનિવર્સિટી’ના ‘ચાર્લ્સ પર્કિન્સ સેન્ટર એન્ડ સ્કૂલ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ’ના પ્રોફેસર ઇમેન્યુઅલ સ્ટેમાટાકિસ સમજાવે છે: ‘એક ઝડપી ગતિ સામાન્ય રીતે પ્રતિ કલાક પાંચથી

જે શરીરમાં ઇન્સ્યુલીનનું સ્તર સુધારવા અને ડાયાબિટીસને નિયંત્રિત કરવામાં મદદ કરે છે.
જો તમે ખરેખર વજન ઓછું કરવા માગતા હો, તો તમારે દરરોજ ઓછામાં ઓછા ૧૦ હજાર પગલાં ચાલવું જોઈએ. આનાથી શરીરની વધારાની ચરબી ઓછી થશે અને તમારું શરીર આકારમાં રહેશે. ચાલવાથી શરીરના સ્નાયુઓ પણ સ્વસ્થ રહે છે અને સૌથી મહત્વની વાત એ છે કે ચાલવું એટલું મુશ્કેલ નથી જેટલું જીમમાં પરસેવો પાડવો. દરરોજ ૩૦ મિનિટ ચાલવાથી હાડકા અને સાંધાના દુખાવામાં જલ્દી રાહત મળશે. ચાલવાથી હાડકાં લચીલા અને મજબૂત બને છે.
ઘણી વખત, સતત બેસીને કામ કરવાથી કમરનો દુખાવો થઈ શકે છે. આવી સ્થિતિમાં, દરરોજ ઓછામાં ઓછા અડધો કલાક ચાલવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. તેનાથી ન માત્ર કમરનો દુખાવો ઘટે છે, તે તમારા શરીરને પણ ફિટ રાખે છે અને ચાલવાથી તમારા મનને પણ તાજગી મળે છે. દરરોજ ચાલવાથી શરીરના હાડકાં મજબૂત બને છે. ચાલવાથી ઇન્સ્યુલીન સંવેદનશીલતા વધે છે,

સ્નાયુઓને હાડકાંને આનાથી ઘણો ફાયદો થાય છે. સંશોધન મુજબ, ખાસ કરીને જે લોકોનું વજન વધારે છે અથવા જેઓ પ્રી-ડાયાબિટીસથી પીડાય છે તેમના માટે ચાલવાની કસરત ખૂબ લાભકારક સાબિત થઈ શકે છે.
જોકે, અહીં એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે ચાલવાની ગતિ માત્ર એક પરિબલ છે. આ ઉપરાંત, વ્યક્તિની એકંદર જીવનશૈલી – જેમાં આહાર, તણાવ વ્યવસ્થાપન અને ઊંઘ જેવી સ્વસ્થ ટેવોનો સમાવેશ થાય છે – પણ ડાયાબિટીસ અને અન્ય બીમારીઓને રોકવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
કેટલાક સામાન્ય સૂચનો અપનાવવા જેવા છે. જેમકે...
-સવારે કે સાંજે પાર્કમાં અથવા મિત્રો કે પરિવાર સાથે ફરવા જવાનું ભૂલશો નહીં.
-જો તમને ડાન્સ કરવાનો શોખ છે, તો દરરોજ થોડી મિનિટો ડાન્સ કરો.
-લિફ્ટને બદલે સીડીનો ઉપયોગ કરવાથી પણ તમારું ફિટનેસ સ્તર વધે છે.
ટૂંકમાં, તમે ચાલશો તો તમારું આરોગ્ય પણ સારું એવું દોડવા માંડશે ! ■

feedback@bombsamachar.com

સ્વાસ્થ્ય સુધા શ્રીલેખા યાજ્ઞિક

ઘરતી પરનાં સૌથી પુરાતન અનાજમાં સ્થાન ધરાવે છે કાંગ

કાંગ કે કંગનીના સ્વાસ્થ્યવર્ધક લાભ

શ્રી અન્ન ભારતીયોમાં આજે ઘણાજ હોશી ખવાય છે. શ્રી અન્નમાં મોટા અનાજનો સમાવેશ થાય છે. જે સ્વાસ્થ્ય માટે અત્યંત ગુણકારી છે. જેવાં કે જુવાર, બાજરી, નાચણી, મકાઈ, કોદરી, જવ, મોરેચો, રાજગરો તથા કાંગની ગણના તેમાં થાય છે. અંગ્રેજીમાં કહેવાતા 'ફેક્ટરિયલ મિલેટ'માં કાંગનો સમાવેશ થાય છે. વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૩ને 'મિલેટ વર્ષ' તરીકે ઊજવવામાં આવ્યું હતું. કાંગને હિન્દીમાં 'કાંગની' કહેવામાં આવે છે. વિવિધ રાજ્યોની અલગઅલગ ભાષામાં કાંગનું નામ જોઈએ. તેલુગુમાં કોરાલુ, તમિળમાં થીનાઈ, મલયાલમમાં થીના, સંસ્કૃતમાં પ્રિયાંગુ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. ઉત્તરાખંડમાં કાંગનો ઉપયોગ કરીને વિવિધ પારંપારિક વાનગીઓ બનાવવામાં આવે છે. તેને 'થીની બાજરા' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. કાંગનો સમાવેશ ઘરતી પરના સૌથી જૂના આખા અનાજમાં થાય છે. ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મિલેટ સ્ટડી દ્વારા પ્રાથમિક ધોરણે આપવામાં આવેલી જાણકારી મુજબ કાંગની ખેતી આંધ્ર પ્રદેશ, કર્ણાટક, તેલંગાના, મહારાષ્ટ્ર, રાજસ્થાન, તમિળનાડુ, ઉત્તર પ્રદેશ, મધ્ય પ્રદેશની સાથે ભારતના ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યોમાં થતી જોવા મળે છે. મોટાં શહેરોમાં કરિયાણાની દુકાનમાં કાંગ સરળતાથી મળી જાય છે. પશીઓને કાંગ અત્યંત પ્રિય છે. તમિળ સાહિત્યમાં ભગવાન મુરુગા તથા તેમની અર્ધાંગિની વાલી સાથે કાંગની કથા જોડાયેલી મળે છે.

સૌ પ્રથમ કાંગની ખેતી ચીનની ખ્યાતનામ પીળી નદી 'હાંગો હો'ના કિનારે થતી જોવા મળી હતી. કેમણે નાની અમથી કાંગ મસાલામાં વપરાતી પીળી રાઈ જેવી હોય છે.

પોષક તત્ત્વોમાં ખજાનાની સાથે કાંગ હૃદય તથા પાચનતંત્રને મજબૂત બનાવવા માટે ઉપયોગી શ્રીઅન્ન કહેવાય છે. કાંગનો ઉપયોગ કરીને બનતી વાનગીમાં રોટલી, ખીર, ભાત, ઈંડલી, દલિયા તથા મીઠાઈ વગેરે આવે છે. કાંગની ખીર સામે ચોખાની ખીર આપને ફિક્કી લાગે તેવી સ્વાદિષ્ટ બને છે.

તેમાં ભરપૂર માત્રામાં પોષક તત્ત્વો સમાયેલાં છે. તેનો રંગ પીળાશ પડતો હોય છે. સ્વાદમાં હલકો મીઠો-તેમજ થોડો કડવાશ ધરાવતો હોય છે. તેનો ઉપયોગ ઘઉં-ચોખા કે જુવાર-બાજરીના લોટમાં ભેળવીને પણ કરી શકાય છે.

કાંગમાં વિવિધ પ્રકારનાં પોષક તત્ત્વો તથા ખનીજ તત્ત્વોનો સમાવેશ થાય છે. જેવા કે મેગ્નેશિયમ, ફાઈબર, આર્ચન, ફોસ્ફરસ, કેરોટિન, પ્રોટીન, કાર્બોહાઈડ્રેટ, કેલ્શિયમ, રાઈબોફ્લેવિન, થિયામિન. બાળકો તથા ગર્ભવતી મહિલા માટે તેનો આહારમાં સમાવેશ ગુણકારી ગણાય છે. પાચનશક્તિ મજબૂત બનાવવા માટે ફાયદાકારક ગણાય છે.

પાચનતંત્ર સુધારવામાં ઉપયોગી : સતત બહારનું ભોજન આરોગ્યવાથી કે ભોજન કસમથે લેવાથી વ્યક્તિનું પાચનતંત્ર નબળું પડી જાય છે. અનેક વખત એસિડીટી, છાતીમાં બળતરા, ખાટા ઓડકાર વગેરેનો વ્યક્તિ શિકાર બની જતી હોય છે.

કાંગની અંદર કેલ્શિયમ, આર્ચન તથા ફાઈબરની માત્રા સારા પ્રમાણમાં સમાયેલી હોય છે. તેથી જ પ્રત્યેક આહારમાં વિવિધતા લાવવા મિલેટનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. શ્રી અન્નનો આહારમાં નિયમિત ઉપયોગ કરવાથી, પાચનતંત્રને લગતી વિવિધ તકલીફથી રાહત મેળવી શકાય છે. કાંગની પાચનતંત્રની સમસ્યાથી છુટકારો મેળવી શકાય છે.

ગર્ભાવસ્થામાં લાભકારક : ગર્ભાવસ્થા દરમિયાન અનેક સમસ્યામાંથી પસાર થવું પડે છે. સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન નારીને કબજિયાતની તકલીફ સતત સતાવતી રહે છે. કાંગમાં મેગ્નેશિયમ, ફોસ્ફરસ જેવાં પોષક તત્ત્વો સમાયેલાં હોય છે તેથી જ તેનું સેવન કરવાથી વ્યક્તિ અનિમિયાની તકલીફ તથા અપચામાં રાહત મેળવી શકે છે.

ભારતીય ખાદ્ય સંસ્કૃતિ તથા માનક પ્રાથિકરણ (ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા) દ્વારા થોડા સમય પહેલાં કાંગની ખીર બનાવવાની રીત જાહેર કરવામાં આવી હતી. એફએસએસએઆઈ દ્વારા ખાસ ભાર મૂકીને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ચોખાની કે સેવનની ખીરને બદલે પોષક તત્ત્વોથી ભરપૂર કાંગની ખીર વારંવાર બનાવવી જોઈએ.

કાંગની ખીર : સૌ પ્રથમ કાંગને બરાબર સાફ કરી લેવી. હવે પ્રેશર કૂકરમાં ઘી મૂકવું. ઘી ગરમ થાય ત્યારબાદ કાંગ ઉમેરીને શેકી લેવી. તેમાં એલચી પાઉંડર ભેળવીને શેકવું. થોડો સોનેરી રંગ પડે તેટલું શેકવું. ત્યારબાદ મિશ્રણમાં ૧ કપ ગરમ પાણી ભેળવીને હલાવી લેવું. ૧ સિટી વાગે તેટલો સમય ગરમ કરવું. એક અન્ય નાની કડાઈમાં ૧ વાટકી પાણી લેવું તેમાં અડધી વાટકી ખડી સાકર ને ભેળવવી. થોડું ઉકળવા લાગે ત્યારબાદ તેમાં જરૂર મુજબ દૂધ તથા કાંગ ભેળવવી. ઘીમી અંચ ઉપર ૧ મિનિટ પકાવવું. ૧ મોટી ચમચી સ્વાદ માટે મિલકેમ ઉમેરવું. મિશ્રણ ઠંડું પડે એટલી તેમાં ગુલાબજાળ ભેળવવું. સૂકા મેવાની કતરણથી સજાવીને ગરમ-ગરમ સ્વાદિષ્ટ કાંગ પીરસવી. ■

કાંગની ખીર

સામગ્રી : ૧ વાટકી કાંગ, અડધી વાટકી ખડી સાકર, ૧ ચમચી ગુલાબજાળ, ૨ નંગ એલચી પાઉંડર, ૨ ચમચી સૂકા મેવાની કતરણ (બદામ-પિસ્તા-કાજુ), શેકવા માટે ઘી, ૨ કપ દૂધ, ૧ મોટી ચમચી મિલકેમ.

બનાવવાની રીત : સૌ પ્રથમ કાંગને બરાબર સાફ કરી લેવી. હવે પ્રેશર કૂકરમાં ઘી મૂકવું. ઘી ગરમ થાય ત્યારબાદ કાંગ ઉમેરીને શેકી લેવી. તેમાં એલચી પાઉંડર ભેળવીને શેકવું. થોડો સોનેરી રંગ પડે તેટલું શેકવું. ત્યારબાદ મિશ્રણમાં ૧ કપ ગરમ પાણી ભેળવીને હલાવી લેવું. ૧ સિટી વાગે તેટલો સમય ગરમ કરવું. એક અન્ય નાની કડાઈમાં ૧ વાટકી પાણી લેવું તેમાં અડધી વાટકી ખડી સાકર ને ભેળવવી. થોડું ઉકળવા લાગે ત્યારબાદ તેમાં જરૂર મુજબ દૂધ તથા કાંગ ભેળવવી. ઘીમી અંચ ઉપર ૧ મિનિટ પકાવવું. ૧ મોટી ચમચી સ્વાદ માટે મિલકેમ ઉમેરવું. મિશ્રણ ઠંડું પડે એટલી તેમાં ગુલાબજાળ ભેળવવું. સૂકા મેવાની કતરણથી સજાવીને ગરમ-ગરમ સ્વાદિષ્ટ કાંગ પીરસવી. ■

આહારથી આરોગ્ય સુધી ડૉ. હર્ષા છાડવા

સુવાવડી સ્ત્રીએ સુવાવડ (ડીલીવરી પછી) શું કાળજી રાખવી જોઈએ એ અંગે જાત જાતની માન્યતાઓ અને ઘરગથ્થુ ઈલાજ-ઔષધિઓ-કાઢા માટે છે. સુવાવડ પછી લગભગ ચાલીસ દિવસ કે દોઢ મહિનો જેટલો સમય અવયવોને પૂર્વ સ્થિતિમાં આવતાં થાય છે. આ ગાળા દરમિયાન સંભાળ, સ્તનપાન, દુધાવા વગેરેની કાળજી જરૂરી બને છે. કાળજી માટે ખાવાપીવા પર કાળજી અતિ જરૂરી બને છે. તેમજ ઔષધ અને ઔસડિયાનું વધુ મહત્ત્વ છે. જે આગળ જતાં બાળકની પ્રતિરક્ષા પ્રણાલી તેમજ સુવાવડી બાઈની શરીરની મજબૂતી માટેની માજવજ જરૂરી છે. આપણી પાસે પરંપરાગત રીતે બનતાં ઔસડિયાં એ અતિ મહત્ત્વપૂર્ણ છે. જે આપણી પાસે સરળતાથી મળી રહે છે. બસ એના વિશે જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે. યોગ્ય ચિકિત્સક પાસે જવું જરૂરી છે. ઔસડિયાની માત્રાનું પ્રમાણ જાણવું જરૂરી છે. જે આગળ જતાં રોગો સામે લડવાની ક્ષમતા વધારી દે છે. બાળકની ઈમ્યુનિટી માટે જરૂરી બની જાય છે.

દશમૂલ કાઢો, પંચમૂલ કાઢો, સપ્તમૂલ કાઢો વગેરે છે. સુવાવડીની ક્ષમતા અનુસાર આ કાઢો કે ઔસડિયા આપવા જોઈએ. આ કાઢો કે ઔસડિયાના દરમિયાન માત્રાનું પ્રમાણ યોગ્ય હોવું જોઈએ. આવા ઔસડિયા બનાવવા માટે આપણી પાસે ઘણીયે વનસ્પતિના પાઉંડર સરળતાથી મળે છે જે ઘણાય વિકારનો સામનો કરવાની ક્ષમતા આપે છે. બાળકોને પણ ક્ષમતાવાન બનાવે છે. સુવાવડ પછી કમરના દુઃખાવા, વાળ ખરવા, કળતર થવી વગેરે દૂર થાય છે.

દશમૂલ કાઢી બનાવવા માટેની ઔષધી ગંભીરી - (શીવણ - મેલીની આરબોરીયા) - આ વનસ્પતિનો પાઉંડર મળી રહે છે. આ સુપર બ્રેનટોનિક છે, દુઃખાવા, સોજા, બળતરાને શાંત કરે છે. વાળનો ગ્રોથ વધારે છે. વાઈરસ, કોલેરા, ઝાડા, વિકનેસ, હાડકાંની મજબૂતી કરે છે. આઈરી કડક થતી બચાવે છે. લોહીને સુધારી હિમોગ્લોબિન વધારી દે છે. કેલ્શિયમ વધારી દે છે, જેથી દાંત આવવાની કે દાંતની તકલીફ દૂર કરે છે. આંતરડા સ્વચ્છ રાખે છે. ચામડીની ચમક વધારી દે છે. વિટામિન-સી-બી-૧, બી-૨ થાઈમીન હોવાથી ઘાવ ભરી દે છે. હાર્ટને મજબૂત કરે છે. આનો ઉપયોગ અવસ્થ થવો જોઈએ.

ગોખરુ - (ટીબ્યુલસ ટેરેસ્ટ્રીસ) મૂત્રના બધા જ વિકાર સારા કરે છે. ગર્ભશૂન્ય - વાયુ કાઢે છે. શોષપતન, હરસ, ઈન્ડ્રુપન (ઉદરી) જેવી બીમારી ઠીક કરે છે અથવા થવા દેતો નથી. નાડીની નબળાઈ દૂર કરે છે. પથરી તોડવામાં કે અંદરના બ્લોકેજ દૂર કરે છે.

પ્રસૂતિ પછી સ્ત્રી માટે રામબાણ ઔષધી દશમૂલ કાઢો

સ્તપર્ણા - (આલ્ટરનોનીયા સ્કોલેરીસ) ઘાવણ શુદ્ધ કરવા, પેશાબ ઘાટો આવતો હોય તો તેને શુદ્ધ કરવા, ઝેર કાઢવા, ઘા ભરવા, ખાંસી, દમ, દાંત ફૂમિ માટે અતિ ઉપયોગી છે.

પાટલા - (સ્ટેરીઓસ્પેમ ટેટ્રાગોનમ), મૂત્રવિકાર, મૂત્રઘાત, બ્લડ ડીસઓર્ડર, તાવ, અસ્થમા, પાઈલ્સ, ગેસ્ટ્રીક અસર, હેડકી, પથરી, બળતરાને દૂર કરે છે. આના ફૂલનો ગુલકંદ દરેક વિકાર દૂર કરે છે. આનો પાઉંડર કાઢામાં નાખવો.

ચિત્રક : (લ્યુમ્બગી જેલેનીયક) અતિ મહત્ત્વની છે. મસલને રિલેક્સ કરે છે. ફેટ ડિપોઝિટ થવા દેતી નથી, લોહીભ્રમણ સુધારે છે. આંખોનું તેજ વધારે છે. કૃષ્ણરોગ કે ચામડીના વિકાર કાઢે છે. કફને સુધારે છે.

સોજા કાઢી નાખે છે. આર્થરાઈટીસ માટે રામબાણ છે. ઉદરનું ઝેર ઉતારે છે, હાથીપગમાં લાભદાયક છે. ઘાવણ વધારે છે, ભૂખ લગાડે છે.

પ્રિન્ન પર્ણા - (યુરેરિયા પીકટા) પીકવાણ ગર્ભને બરાબ બેક્ટેરિયાથી બચાવે છે. સ્ટ્રોંગ જીવાણું નાશક છે. આંખોનું તેજ વધારે છે. હાડકાં મજબૂત કરે છે. તૂટેલા હાડકાંને જોડે છે. એકાતરી તાવ દૂર કરે છે. તરસનો રોગ દૂર કરે છે. હરસ કફ માટે લાભદાયક છે.

નરવેલ (પ્રેના સેરોટક ફોલિયા) અરણી - પાવરફૂલ વનસ્પતિ છે.

વજન ઘટાડવા, લોહી સાફ રાખવા, કબજિયાત રહેવા દેતો નથી. પચવાની ક્ષમતા વધારે છે. ગર્ભટોનિક છે. ઊભી રીંગણી: ઊલટી, તાવ, પેટનો દુઃખાવો, શરીરના દુઃખાવા, ડાયેરીયા, અસ્થમા પર કામ કરે છે. કાર્ડિયાક ડિસઓર્ડર માટે કામ કરે છે. બાળકની ઈમ્યુનિટી વધારી દે છે.

નાગરમોથ - (સાઈપરસ રોઝ-ડસ) ઝાડા, તરસ, કફ, ખાંસી, લોહીવાળા ઝાડા, વાઈ, પ્લેટલેટ વધારવા, ઘાવ ભરવા, કીડનીને સાફ રાખવા, અંધાપો દૂર કરે છે. હિમોગ્લોબિન વધારે છે. આંખનું ચાંદુ દૂર કરે છે. કેન્સરને દૂર કરે છે. વાઈરસથી લહે છે.

વિદારી કંઠ: સ્તનવૃદ્ધિ કરે, વીર્યપુષ્ટિ કરે, શક્તિવર્ધક, ભરમક રોગ દૂર કરે છે. કેલ્શિયમ અને પોટેશિયમની ચેનલ એક્ટિવ કરે છે. કાર્ડિયા વાસ્ક્યુલર માટે અતિ ઉપયોગી છે. સ્કતશુદ્ધિ, સંગ્રહણી, પિત્તશૂલ આમવાત માટે ઉપયોગી છે. આ અતિ ગુણવાન વનસ્પતિ છે.

આવા અનેક ઔષધો જે દશમૂલમાં વાપરી શકાય છે. ગુડમાર, અચ્ચંધા, કંટકારી, વાચવરણી, વાવડીંગ, વજ્રદંતી, સુદર્શન, ઉપલસર, હરીદ્રા, આમળા, ગડચી, અનંતમૂલ, પરીપાક. દશમૂલ, પંચમૂલ, ચતુર્થમૂલ, લઘુમૂલ જેવા કાઢા ઉપરની ઔષધી નાખી બનાવી શકાય છે. સુવાવડીની ક્ષમતા અનુસાર આ કાઢા કે ઔસડિયા જરૂરી છે. જે ગર્ભને શુદ્ધ કરી દે છે. ઈમ્યુનિટી વધારી દે છે. અનિમિયા જેવી બીમારી થતી નથી, બાળકનો વિકાસ કરે છે. આ કાઢો લેવાથી ઘાવણમાં વધારો થાય છે. ઘાવણમાંથી આ ઔષધો બાળકને મળે છે જે તેની ઈમ્યુનિટી વધારી દે છે. આ વિશે જાણકારી હોવી જરૂરી છે. જે આવનાર પેઢી અને માતાના સ્વાસ્થ્ય માટે જરૂરી છે. બજારમાં દશમૂલ કાઢો તૈયાર મળે છે પણ તેમાં કોઈપણ પ્રકારના પ્રિઝર્વેટિવ ન હોવા જોઈએ. બધા પાઉંડર ગાંધીની દુકાને મળે છે તેને પાણીમાં ઉકાળી કાઢો બનાવો. ■

આરોગ્ય પ્લસ સંકલન: સ્મૃતિ શાહ-મહેતા

જાણી લો, વિવિધ આહારની ત્રિદોષ પર શું શું અસર થાય છે?

ત્રિદોષ એટલે કે વાત- પિત્ત-કફ નિવારવા માટે ખાસ ધ્યાનમાં રાખીને અપનાવવા જેવી છે આ આયુર્વેદિક આહારસૂચિકા

આહાર	વાત	પિત્ત	કફ
સામાન્ય રીતે	ભારે, ગરમ, સ્નિગ્ધ, રેસાવાળા અને બાફેલા પદાર્થો	હળવા, ઠંડા અને સ્નિગ્ધ પદાર્થો	હળવા, ગરમ, સૂકા, રેસાવાળા અને મસાલેદાર પદાર્થો
ધાન્ય	ઘઉં, ડાંગર, જુવાર	ઘઉં, ડાંગર, જુવાર, જવ	બાજરી, જવ
શાકભાજી	સરગવો, દૂધી, મૂળા, કંકોડાં, ગાજર, મેથીની ભાજી, રીંગણ	દૂધી, કોબી, કંકોડાં, ગલકાં, કુંડોડાં, સરગવો, તૂરિયાં, કાકડી, પાલક	દૂધી, રીંગણ, કારેલાં, સરગવો, કંકોડાં, પરવળ, સૂરણ, તાંદળજા અને મેથીની ભાજી
કઠોળ	અડદ, કળથી	મગ, તુવેર (મધ્યમ), વટાણા, મક, વાલ	ચણા, મગ, વાલ, વટાણા, તુવેર, કળથી
ફળો	પાકી કેરી, કાળી દ્રાક્ષ, દાડમ, કેળા, જમરૂખ, મોસંબી, લીંબુ, નાળિયેર	પાકી કેરી, દ્રાક્ષ, દાડમ, જમરૂખ, જાંબુ, મોસંબી, અંજીર, શેરી, લીંબુ, બોર, નાળિયેર, સીતાફળ	દાડમ, દ્રાક્ષ, જાંબુ, રાચણ, લીંબુ, શેતૂર, અંજીર, સોપારી, ભીલા
સૂકો મેવો	અખરોટ, આલુ, કાજુ, બદામ	અખરોટ, આલુ, કાજુ, દાડમ, ખજૂર	આલુ, કાજુ, ખજૂર
તેલીબિયા	તલ, કોપરેલ, સરસવ, દિવેલ	તલ, કોપરેલ અને દિવેલ	સરસવ અને તલ
મસાલા	આમળાં, મરી, અજમો, આહું, તુલસી, ફુદીનો, જીરું, વરિયાળી, એલચી, તજ, લવિંગ, સંચળ	આમળાં, જીરું, ઘાણા, હળદર, કોકમ, રાઈ, લવિંગ, કેસર, સિંધાલુણ, સંચળ	આમળાં, અજમો, આહું, તુલસી, ફુદીનો, જીરું, વરિયાળી, મરી, એલચી, તજ, લવિંગ, સંચળ
દૂધજન્ય પદાર્થો	દૂધ, માખણ, ઘી, દહીં અને છાશ	ઘી અને માખણ	દૂધ અને છાશ

વાત- પિત્ત કે કફ પ્રકૃતિવાળા માટે અહિતકર આહાર

આહાર	વાત	પિત્ત	કફ
ધાન્ય	જવ, બાજરી, મકાઈ	બાજરી, મકાઈ	ડાંગર, મકાઈ
કઠોળ	ચણા, ચોળા, મક, મસુર, તુવેર	અડદ અને કળથી	અડદ
શાકભાજી	કોબી, કારેલાં, ગુવાર, ભીંડો, કાકડી, બટાટા	મેથીની ભાજી અને લૂણીની ભાજી, રીંગણ	ગુવાર, ભીંડો, પાલખ, બટાટા
ફળ	કાચાં ફળો, તરબૂચ, શેરી, કાચી કેરી, પપૈયું, ફણાસ, જાંબુ, સીતાફળ, બોર, સકરટેટી, ચીબડા	ખાટાં અને કાચાં ફળો, કાચી કેરી, અનાનસ	કાચી કેરી, કેળાં, જમરૂખ, મોસંબી, અનાનસ
સૂકો મેવો	શિંગોડાં, પીસ્તા	પીસ્તા	શિંગોડાં
તેલીબિયા	મગફળી	મગફળી, સરસવ	કોપરેલ, દિવેલ, મગફળી
મસાલા	કોકમ	મરી, આંબલી, અજમો, આહું, મરચાં, એલચી, તજ	ખસખસ, કોકમ, સીંધાલુણ (કિંચિત)

વિરુદ્ધ આહાર

દરેક વ્યક્તિ માટે પથ્યાપથ્યનો વિવેક જેટલો અગત્યનો છે, તેટલું જ અગત્યનું નિરોગી રહેવા માટે ભોજનમાં વિરુદ્ધ આહાર ન આવે તે છે. ભલે આ આહાર જમતા સમયે નહતરૂપ ન થતો હોય, પરંતુ આયુર્વેદના નિયમ પ્રમાણે તે આહાર પચતો તો નથી જ અને તે શરીરમાં આમલ ઉત્પન્ન કરે છે. આથી શરીર અનેક રોગોનું ધર બને છે. આપણા આયુર્વેદ ગ્રંથોમાં કહ્યું છે કે, 'વિરુદ્ધ આહારને પણ ઝેર જેવો જણાવો.'

હવે આપણે વિરુદ્ધ આહાર અર્થાત કયા બે આહાર સાથે ન લેવાય, તે વિશે જાણીએ...

દૂધ સાથે: દહીં-છાશ, ખાટાં ફળો, મીઠું, ગોળ, દાડમ, તીખી-તળેલી વાનગીઓ, અથાણાં, લસણ, ડુંગળી, મૂળા, ગાજર, મધ, તલ, લીલા શાકભાજી અને કઠોળ વગેરે ન લેવાય.

દહીં સાથે: દૂધ, ગરમ પદાર્થો, ઘી, કેળાં, પનીર વગેરે લેવાથી નુકસાન થાય છે. રાત્રે દહીં જમવું હિતાવહ નથી.

મધ સાથે: - સરખા પ્રમાણમાં ઘી ક્યારેય ન લેવું જોઈએ. (દા.ત. ૫૦ ગ્રામ મધ સાથે ૫૦ ગ્રામ ઘી ન લેવાય. વધુ-ઓછું લઈ શકાય.) સાકરથી બનેલું શરબત, તેલ, દ્રાક્ષ, મૂળા, વધુ ગરમ પાણી અને દૂધ ન લેવાય. મધને ક્યારેય ગરમ કરીને ન લેવું જોઈએ.

ઘી સાથે: સરખા પ્રમાણમાં મધ ન લેવાય. કાંસાના વાણામાં ૧૦ દિવસથી વધુ સમય રાખેલું ઘી ઝેર બની જાય છે.

ગોળ સાથે: - મધ, દૂધ, અડદ, મૂળા અને ફણાણાવેલું ધાન્ય ન લેવું જોઈએ.

- અડદની દાળ સાથે: - દહીં, મધ, તલ, ગોળ, દૂધ, મૂળા અને ફણાણાવેલું ધાન્ય ન લેવું જોઈએ.

મૂળા સાથે: - મધ, તલ, ગોળ, દૂધ, અડદ, દહીં અને કેળાં ન લેવા જોઈએ. - અતિ ગરમ તથા ઠંડા પદાર્થો એકસાથે ભોજનમાં લેવાથી નુકસાન થઈ શકે છે.

ખાસ ધ્યાન રાખો કે : સૂચિસ્ત થયા પછી વાતવર્ધક વાનગીઓ ન જમવી જોઈએ. સૂચિસ્ત પછી વાતવર્ધક વાનગી જમવાથી સમયાંતરે જરુરિયાત મંદ પડવા લાગે - સંપૂર્ણ પાચન ન થાય - અપચો - પાચનતંત્ર સંબંધી કબજિયાત, વા વગેરે બીમારીઓ થાય. ■

feedback@bombaysamachar.com

પ્રાણાયામ એટલે વિશિષ્ટપદ્ધતિથી કરવામાં આવતી પૂરક, કુંભક ને રેચકની ક્રિયા

(ગતાંકથી ચાલુ)

પ્રાણાયામના અભ્યાસથી ચિત્તની જ્ઞાનવૃત્તિ પર ચોક્કસ અવરણો નષ્ટ થાય છે, જ્ઞાનની કળા ખીલે છે અને ધારણા આદિ અંતરંગ અભ્યાસ માટે મનની યોગ્યતાનું નિર્માણ થાય છે.

અહીં કુંભકનો ઉલ્લેખ હોવા છતાં સમગ્ર પ્રક્રિયામાં કુંભક સાથે પૂરક અને રેચક પણ હોવાના જ. એટલે પ્રાણાયામ પૂરક, રેચક અને કુંભકની પ્રક્રિયા છે, તેમ સમજી શકાય એમ છે. વળી વર્ણન અહીં શ્વાસની પરિભાષામાં કરેલ હોવા છતાં પ્રાણાયામનો પ્રારંભ શ્વાસથી થાય છે, પણ ખરેખર પ્રાણાયામ પ્રાણનો સંયમ છે, એટલું જ નહિ; પરંતુ પૂરક, રેચક અને કુંભક વિશિષ્ટ પદ્ધતિથી કરવામાં આવે ત્યારે જ આ હેતુ સિદ્ધ થાય છે.

આમ રાજયોગની દૃષ્ટિથી પ્રાણાયામની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે થશે-

‘પ્રાણાયામ એટલે પ્રાણસંયમના હેતુ માટે, વિશિષ્ટ પદ્ધતિથી કરવામાં આવતી પૂરક, કુંભક અને રેચકની ક્રિયા.’

પ્રાણાયામ જેટલી મહત્ત્વપૂર્ણ સાધના છે, તેટલી જ તે જોખમી પણ છે અને તેથી ગુરુગમ્ય છે.

(૫) પ્રત્યાહાર:

પ્રત્યાહાર વિશે યોગસૂત્રકાર બે સૂત્રો આપે છે:

• સ્વવિષયવાસમ્પરયોગો ચિત્તસ્વરૂપનુકાર

इवेन्द्रियाणां प्रत्याहारः। - યોગસૂત્ર; ૨-૫૪

‘ઈન્દ્રિયો પોતાના વિષયોમાંથી પાછી હટીને ચિત્તસ્વરૂપ આકાર ધારણ કરે, તે પ્રત્યાહાર છે.’

• તત: परमा वश्यतेन्द्रियाणाम् । - યોગસૂત્ર; ૨-૫૫

‘તેનાથી ઈન્દ્રિયો પર પરમ સંયમ સિદ્ધ થાય છે.’

જ્યાં સુધી સાધકનું ચિત્ત બાહ્ય જગતના વિષયોમાં રમમાણ હોય છે, ત્યાં સુધી તે અધ્યાત્મપથપર પ્રગતિકરી શકતો નથી. આપણા ચિત્તનો વિષયો સાથેનો સંપર્ક ઈન્દ્રિયો દ્વારા થાય છે. ઈન્દ્રિયો સાધારણતઃ વિષયોનુમૂખી હોય છે. જ્યારે આ સાધારણ પ્રક્રિયા ઊલટી બને એટલે કે ઈન્દ્રિયો વિષયોનુમૂખી મટીને ચિત્તસ્વરૂપાકાર ધારણ કરે ત્યારે પ્રત્યાહાર સિદ્ધ થાય છે અને સાધક માટે ધારણા, ધ્યાન આદિ અંતરંગયોગની સાધના માટેનો માર્ગ મોકળો થાય છે.

પ્રત્યાહારને સામાન્યતઃ બિહરંગયોગમાં ગણવામાં આવે છે, પરંતુ વસ્તુતઃ તે અંતરંગયોગના પ્રવેશદ્વાર સમાન છે.

પ્રત્યાહાર દ્વારા ઈન્દ્રિયો પર સાચો સંયમ સિદ્ધ થાય છે. પ્રાણાયામ, જપ આદિના અભ્યાસથી સાધકની વૃત્તિ અંદર વળવા માટે છે તથા વૃત્તિને અંદર વાળવાનો અભ્યાસ કરતાં કરતાં પ્રત્યાહાર વિકસે છે અને આંતરિક આનંદ અને શાંતિનો અનુભવ થાય છે. આ અનુભવ વિકસતાં પ્રત્યાહાર સિદ્ધ થાય છે.

(૬) ધારણા :

• देशबन्धश्चित्तस्य धारणा । - યોગસૂત્ર; ૩-૧

‘ધારણા એટલે ચિત્તનું કોઈ એક નિશ્ચિત વિષય પર એકાગ્ર થવું.’

આગળ વર્ણવેલાં પ્રથમ પાંચ અંગોને બહિરંગયોગ ગણવામાં આવે છે. બહિરંગયોગના અભ્યાસથી તૈયાર થયેલા સાધક હવે અંતરંગયોગના અભ્યાસમાં પ્રવેશે છે. ધારણા અંતરંગયોગનું પ્રથમ સોપાન છે.

ધારણામાં સાધક કોઈ એક વિષય પર મન એકાગ્ર કરે છે. અન્ય વિષયોનો ઈનકાર કરતાં જ્યારે સાધક પોતાના ઈષ્ટ વિષય પર પોતાના ચિત્તને સંયમિત કરે છે, ત્યારે ધારણા સિદ્ધ થાય છે.

આ વિષયો પાંચ પ્રકારના હોય છે:

૧. બાહ્ય - ઈષ્ટદેવની મૂર્તિ, ચિત્ર વગેરે

૨. સ્વશરીર - નાસાન, ભ્રુમધ્ય વગેરે

૩. ચક્ર - અનાહત, આજ્ઞા વગેરે

૪. મનોમય - ઈષ્ટદેવનું મનોમય સ્વરૂપ

૫. આંતરિક અનુભૂતિ - નાદશ્રવણ, જ્યોતિદર્શન વગેરે

(૭) ધ્યાન:

तत्र प्रत्येकैकान्ताना ध्यानम् । - યોગસૂત્ર; ૩-૨

‘ત્યાં (ધ્યાન માટે પસંદ કરેલ વિષયમાં) પ્રત્યયની એકતાનતા એટલે ધ્યાન’

ચિત્તની સામાન્ય અવસ્થામાં ચિત્તના પ્રત્યય ભિન્ન ભિન્ન વિષયો પરવે સતત બદલાતા રહે છે. ધારણામાં સાધક કોઈ એક વિષય પર એકાગ્રતા કરે છે. આમ છતાં ધારણામાં હજી પ્રત્યયની એકતાનતા નથી. ધારણામાં અન્ય વિષયના પ્રત્યયનો સંદર્ભ અભાવ નથી. જોડે ધારણામાં સાધક સામાન્ય મનઃસ્થિતિની જેમ અન્ય વિક્ષેપોમાં ઘસડાતો નથી. સાધક પોતાના વિષય તરફની એકાગ્રતા જાળવી શકે

છે અને અન્ય વિષયના પ્રત્યયને ટાળવામાં સક્ષમ બને છે અને વિક્ષેપો હોવા છતાં તેમાં ખેંચાતો નથી.

જ્યારે આ અન્ય વિષયના પ્રત્યયોનો સંદર્ભ અભાવ થાય અને પોતાના ઈષ્ટ વિષય તરફ પ્રત્યયની એકતાનતા સિદ્ધ થાય ત્યારે તે અવસ્થાને ધ્યાન કહે છે.

(૮) સમાધિ:

तदेवार्थवर्तननिर्भासं स्वस्वरुपशून्यमिव समाधिः । - યોગસૂત્ર; ૩-૩

‘તે જ (ધ્યાનની) અવસ્થામાં જ્યારે ધ્યેય માત્રનો જ ભાસ થાય અને પોતાનું ભાન શૂન્યવત્ બની જાય ત્યારે તે અવસ્થાને ‘સમાધિ’ કહે છે.’

ધ્યાનમાં સાધકની અન્યવિષયશૂન્યતા અને સ્વવિષય એકાગ્રતા સિદ્ધ થાય છે. પરંતુ અવસ્થામાં પણ સ્વેચ્છા યેતના (Self-consciousness)નો અભાવ નથી. આ સ્વેચ્છા યેતના જ વિષય-વિષયી (Subject-Object)ના દ્વેતનું કારણ છે. જ્યારે આ સ્વેચ્છા યેતના વિલીન થાય છે, ત્યારે સાધકનો સમાધિમાં પ્રવેશ થાય છે. આ જ હકીકત ‘સ્વરૂપ શૂન્યમિવ’ શબ્દથી સૂચિત કરવામાં આવેલ છે.

સમાધિ અવસ્થા દરમિયાન ચિત્તવૃત્તિઓનો નિરોધ થતાં સાધક પોતાના સ્વરૂપમાં તદ્દકાર થાય છે. સમાધિમાં પણ અનેક સ્વરૂપો અને અવસ્થાઓ છે. યોગસૂત્રમાં ભગવાન પતંજલિએ વિશદ દર્શન આપ્યું છે.

યમ-નિયમના યથાર્થ પાલનથી સાધકનું જીવન પરિશુદ્ધ બને છે, અને ચિત્તના કલેશો નબળા પડે છે. આસન અને પ્રાણાયામના અભ્યાસથી શરીર આગળના અભ્યાસ માટે તૈયાર થાય છે અને પ્રાણના પ્રવાહો સમઅવસ્થામાં આવવા લાગે છે તથા પ્રકાશ ઓડોનાં આવરણો ક્ષીણ થવા લાગે છે. સરળ ભાષામાં કહીએ તો અંદર કશુંક ઊઘડવા માટે છે. ત્યાર પછી પ્રત્યાહારના અભ્યાસથી ઈન્દ્રિયજય સિદ્ધ થાય છે. યોગના આ પાંચ અંગોને બહિરંગયોગનાં અંગો ગણવામાં આવે છે.

બહિરંગયોગના અભ્યાસથી સાધક અંતરંગયોગ માટે તૈયાર થાય છે. ત્યાર પછી ધારણામાં એક વિષય પર એકાગ્રતા, ધ્યાનમાં પ્રત્યયની એકતાનતા સધાય છે. આના જ પર્યાપ્ત અભ્યાસથી ચિત્તવૃત્તિઓના નિરોધની અવસ્થા સિદ્ધ થાય છે અને એ જ સમાધિ છે.

અષ્ટાંગયોગના આઠ અંગોનું સ્વરૂપ યોગમૂર્તિના આઠ અંગો જેવું છે. આગળનાં અંગોમાં પહોંચતા, પાછળના અંગો પરાધિયાની જેમ છોડી દેવામાં નથી. જેમ કે ધ્યાનનો અભ્યાસ કરનાર સાધક યમ-નિયમ કે આસન - પ્રાણાયામનો અભ્યાસ છોડી દેશે, એવું નથી. તેમ જ યમ-નિયમનો અભ્યાસ પરિપૂર્ણ થયા પછી જ આસન - પ્રાણાયામનો અભ્યાસ થઈ શકે, એવું પણ નથી. આ અંગોમાં એક સ્વરૂપની કમિકતા હોવા છતાં આ કમિકતા પથથરના પરાધિયા જેવી નથી, પરંતુ સાધક જેમ જેમ વિકાસ પામતો જાય છે, તેમ તેમ આગળનાં અંગોનું કમિક ઉમેરણ થતું જાય છે. એટલે આ આઠ અંગોને યોગમૂર્તિના આઠ અંગો ગણવામાં આવે છે.

એ હકીકત પણ ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ કે યોગસૂત્રપ્રણિત રાજયોગમાં સમાધિ અવસ્થાને નહિ, પરંતુ ‘કૈવલ્ય’ને અંતિમ અવસ્થા ગણવામાં આવે છે.

૬. હકયોગનો અને રાજયોગનો સંબંધ:

(૧) હકયોગ પ્રાણજય દ્વારા મનોજયનો માર્ગ છે અને રાજયોગ મનોજય દ્વારા પ્રાણાજયનો માર્ગ છે. હકયોગ તીવ્ર સાધનપદ્ધતિ છે અને તેથી જ તે વધુ જોખમી છે. રાજયોગ સૌમ્ય સાધનમાર્ગ છે. બંને વચ્ચે કોઈ વિરોધ નથી. બંને પરસ્પર પૂરક બની શકે તેમ છે પરંતુ બંને એક જ સાધનમાર્ગ છે, એવું નથી.

(૨) કુંડલિની શક્તિનું જાગરણ - આ હકયોગની સાધનાની કેન્દ્રસ્થ બાબત છે. રાજયોગ અર્થાત્ પતંજલિ પ્રણિત અષ્ટાંગયોગમાં કુંડલિની જાગરણ તરફ લક્ષ્ય નથી. એ જાણવું રસપ્રદ થઈ પડશે કે યોગસૂત્રમાં ક્યાંય કુંડલિનીનો ઉલ્લેખ નથી, જ્યારે હકયોગ પ્રદીપિકામાં તેનો ઉલ્લેખ વારંવાર જોવા મળે છે.

આનો અર્થ એમ નથી કે કુંડલિની જાગરણની ઘટના માત્ર હકયોગની સાધનાથી જ થઈ શકે. હકયોગની તીવ્ર પ્રક્રિયા વિના રાજયોગના સૌમ્ય માર્ગનું અનુસરણ કરનારને પણ કુંડલિની જાગરણ થઈ શકે છે. એટલું જ નહિ, પરંતુ નામજપ કરનાર ભક્તને કે વિચારમાર્ગનું અનુસરણ કરનાર જ્ઞાનયોગીને પણ કુંડલિની જાગરણની ઘટના બની શકે છે, બને છે. આમ છતાં હકયોગ અને રાજયોગના કુંડલિની વિશેના અભિગમમાં ફેર છે. હકયોગની બધી સાધનાઓ કુંડલિનીના જાગરણ માટે આચરવામાં આવે છે અને રાજયોગના સાધકનું ધ્યાન કુંડલિનીજાગરણ તરફ નહિ, પણ ચિત્તવૃત્તિના નિરોધ તરફ છે.

(૩) હકયોગ અને રાજયોગ, બંનેમાં આસન અને પ્રાણાયામ છે અને સામાન્ય રીતે આ બંનેને જ યોગ ગણી લેવામાં આવે છે. પરિણામે બંને સાધનમાર્ગ એક જ છે, એમ માની લેવામાં આવે છે; પરંતુ આ માન્યતા બરાબર નથી.

બંનેમાં આસન અને પ્રાણાયામ સમાન અંગો હોવા છતાં બંનેમાં તેમનાં હેતુ અને સ્વરૂપ ભિન્ન ભિન્ન હોય છે. યોગસૂત્રમાં માત્ર ધ્યાનપયોગી આસનોનો જ ઉલ્લેખ જોવા મળે છે, જ્યારે ‘હકપ્રદીપિકા’ વગેરે હકયોગના ગ્રંથોમાં કુંડલિની જાગરણમાં ઉપયોગી એવા તીવ્ર આસનોનું વર્ણન જોવા મળે છે. દૃષ્ટાંત: હકપ્રદીપિકાકાર મત્સ્યેન્દ્રાસનના વર્ણન પછી તેના અભ્યાસનું ફળકથન કરતાં કહે છે- અપ્યાસત કુણ્ડલિની પ્રબોધઃ ।

‘(આ આસનના) અભ્યાસથી કુંડલિની જાગરણ થાય છે.’

પ્રાણાયામમાં સ્વરૂપ અને હેતુમાં પણ આજ પ્રકારનો ભેદ છે. પ્રાણાયામમાં સ્વરૂપ અને ફળકથન વિશે ભગવાન પતંજલિ કહે છે -

‘આસનમાં સ્થિર થયા પછી શ્વાસ - પ્રશ્વાસની ગતિમાં વિચલેદ એટલે પ્રાણાયામ. આ પ્રાણાયામ ચાર પ્રકારના છે - બાહ્યકુંભક, આંતરકુંભક, સ્તંભવૃત્તિ અને કેવલ - કુંભક. પ્રાણાયામના અભ્યાસથી પ્રકાશ ઓડોનાં આવરણો નષ્ટ થાય છે, અને ધારણા માટે મનની યોગ્યતાનું નિર્માણ થાય છે.’

હકયોગના ગ્રંથોમાં પ્રાણાયામના વિવિધ સ્વરૂપો વિશે વર્ણન જોવા મળે છે. પ્રાણાયામના અભ્યાસના ફળ વિશે સ્વાત્મારામ સ્પષ્ટ લખે છે - કુમ્મકાત્ કુંડલનીભોગે ।

‘કુંભકથી કુંડલિનીનું જાગરણ થાય છે.’

હકયોગ પ્રદીપિકાકાર સ્વાત્મારામ કુંભક અર્થાત્ પ્રાણાયામના અભ્યાસથી કુંડલિનીના જાગ્રત થવાની વાત કહે છે. યોગસૂત્રકાર ભગવાન પતંજલિ કુંભક અર્થાત્ પ્રાણાયામ દ્વારા કુંડલિનીના જાગરણની વાત કહેતા નથી, પરંતુ ધારણા માટે ચિત્તની યોગ્યતાની વાત કહે છે. આ ભિન્નતા ખાસ નોંધનીય છે.

આટલાથી સ્પષ્ટ પચાલ આશરે કે આસન અને પ્રાણાયામ વિશેના રાજયોગ અને હકયોગના સ્વરૂપ અને હેતુમાં કેટલો તફાવત છે!

(૪) એ વાત સાચી છે કે હકપ્રદીપિકાના પ્રારંભમાં જ સ્વાત્મારામ કહે છે -

केवलं राजयोगाय हठविद्योपदिश्यते ।

‘કેવળ રાજયોગાય હઠવિદ્યાપદિચ્યતે ।

‘કેવળ રાજયોગ માટે હકયોગનો ઉપદેશ કરવું છું.’

આમ છતાં અહીં રાજયોગનો અર્થ પતંજલિપ્રણિત અષ્ટાંગયોગ નથી. અહીં રાજયોગ શબ્દનો અર્થ સમાધિ અવસ્થા છે. સ્વાત્મારામ ‘હકપ્રદીપિકા’ના ચતુર્થ ઉપદેશમાં રાજયોગ: સમાધિશ્ચ ડમ્મની ચ મનોમ્મની વગેરે શબ્દોની યાદી આપે છે અને તેજ શ્લોકના અંતે ચેત્વેકવાચકા:। (આ બધા એક જ અર્થના વાચકો છે) એમ કહે છે. એટલે એમ કહી શકાય તેમ નથી કે હકયોગની સાધના પતંજલિપ્રણિત રાજયોગની પૂર્વતયારી રૂપે છે અને હકયોગમાંથી રાજયોગ (અષ્ટાંગયોગ)માં જવાય છે. સાચી વાત એ છે કે બંને સમાધિ તરફ દોરી જતી ભિન્ન ભિન્ન સાધનપદ્ધતિઓ છે.(ક્રમશઃ)■

feedback@bombaysamachar.com

જીવનું પડે છે અહીં દરેકે, એકબીજાને ટેકેટેકે

‘વિદ્યાતા... વિદ્યુ ભેટા’ બ્રહ્માજીએ ભૂમ મારી ને બાજુના પંડમાંથી વિદ્યાતા આવી.

‘જો, આજના કવોટાના માણસોના રમકડાં ઘડાઈ ગયા છે.. મારું આજનું કામ પૂરું. હવે એના નસીબ લખવાનું કામ તારું. બરાબર?’

‘સોરી બાપુ, તમારે શરીરના જેટલા પૂર્ણાં બનાવવા હોય એટલાં બનાવ્યા કરો, પણ હવે હું એમનાં નસીબ લખવામાંથી રાજીનામું આપું છું. જય હિન્દ, જય ગુજરાત...’

‘અરે બાપરે! તું અન્યાયક આમ રાજીનામું આપે ને આ ડફોળો પોતપોતાનું તકદીર જાતે જ લખતા થઈ જાય તો સુધિની શું હાલત થાય એ ખબર પડે છે? હવે તારી જગ્યાએ હું કોને મૂકું? જાણું છું આટલાટલા માણસોના અલગ અલગ તકદીર લખવામાં તકલીફ પડે, પણ તારા સિવાય આ અનુભવ કોઈને નથી કોઈને અમીર તો કોઈને ભિખારી તું જ બનાવે એમાંય કેટલું ભેટું દોડાવવું પડે?’ બ્રહ્મા બોલ્યા.

‘અથરું છે બાપુ, અને પણ જેને આપણી કદર જ નથી એના લેખ હું શું કામ લખું?’

‘કેમ? કેમ? કેમ? કેમ?’

‘બાપુ, એમ ચાર વાર કેમ પૂછી મારા મગજની મેથી ન મારો, સાલું આટલાટલા મહેનત કરી તમે માટીમાંથી માણસ બનાવો એમાં જીવ મૂકો, આયુષ્યની ચાવી આપી નીચે મોકલો પછી આપનીજ આજ્ઞાથી હું એની જિંદગીના લેખ લખી એનું ભાવિ નક્કી કરું, છતાં આપણા બંનેના મંદિર જ નહ.. અરે બાપુ, બીજા ભગવાનોની સરખામણીમાં નથી આપ એટલા પૂજાતા કે નથી મારી કોઈ જગ્યાએ નાનકડી દેરી. આ તમારા જ ઘોડા માણસોની ભૂલ નથી?’ વિદ્યાતા ભડકી.

‘અરે બેટા, આટલી નાનકડી ભૂલ યાદ રાખી તું મોટી ભૂલ કરે છે.’

‘અરે વાહ આ નાનકડી ભૂલ છે?’ વિદ્યુ વધુ ભડકી :

‘અરે પોઈન્ટ ટુ બી નોટેડ તો એ છે કે જે વિષ્ણુ લાલન પાલન કરે એમનાં મંદિર બાંધે, પૂજે એ કબૂલ: પણ મહેશ ઉર્ફે શંકર જે સંહાર કરે છે એના પણ કેટલાં મંદિરો? આ તે કેવો અન્યાય?તમે પૃથ્વી પર મોકલો ને .. હું નસીબ લખું તેનું એક પણ મંદિર નહ ને જે ઉપાડી લે એના ઢગલાબંધ મંદિર.. આ સરાસર અન્યાય છે. વેરી બેડ...’

‘ઓહ, એટલે મૂળ તને તારું મંદિર બનાવવાની ને પૂજાવાની ભૂમ છે, પણ જો બેટા, આવું બધુ મન પર ન લેવાય, તબિયતુ બગડે...’

‘ભલે બગડતી ! હું તો કઈ છું તમે પણ માણસ ઘડવાનું બંધ કરો, તમે ઘડો છો એટલે મારે તકદીર લખવા પડે છે. આ તો ‘ન રહેગા બાંસ ન બજેગી બાંસુરી’ છતાં તમારે ઘડવા હોય તો ઘડો માલ તમારો છે, પણ પણ તકદીર લખવાનું કામ શંકરને સોંપી દો. અરે હાં , શંકર પરથી યાદ આનું, તમે માર્ક કર્યું? નીચે કોઈ ટાચકી પડે તો એની નનામીને લઈ જાય છે સ્મશાનમાં શંકર પાસે તો પેલી લાશના કાનમાં ડાહ્યો ‘શંકર બોલો ભય શંકર’ના બદલે ‘રામ બોલો ભય રામ’ની ભૂમો પાડે. આમાં રામ ક્યાંથી આલ્યા? એ તો સાઈ છે કે જે પતી ગયો છે એ બોલી કે સાંભળી શકતો નથી નષ્ટતર નનામીમાંથી ઊભો થઈ ને પૂછે ‘અલ્યા, ડાહ્યાઓ .. આઈ મીન ડાહ્યો તમે મને રામ પાસે લઈ જાઓ છો કે શંકર પાસે? એ તો પહેલાં નક્કી કરો !’ વિદ્યાતા મલકીને બોલી.

‘કહ વાંધો નહ બેટા, જેવી જેની બુદ્ધિ ચાલ્યા કરે’ બ્રહ્મા બોલ્યા.

‘તંબુરામાંથી ચાલ્યા કરે? તમે એ વાંદરાઓને દાડુ પણ નિસરણી આપી તેમની ફેવર ન કરો, યુ નો? એ પોતાની જાતને જ બ્રહ્મા સમજે છે ‘અહમ બ્રહ્માસ્મી’, એમને સમજાવો કે તમે બ્રહ્મા નથી પણ ભ્રમમાં છો’ વિદ્યાતા ભડકી.

‘પણ એ કેવી રીતે?’ બ્રહ્માનો પ્રશ્ન

‘એ સાંભળશો તો આસન પરથી હેઠા પડી જશો. સમજાવું. એ ટોપાઓ હથેળીનું તકદીર વાંચી શકતા નથી એટલે લેભાગુ જોશીઓને હથેળી બતાવ્યા કરે છે... ‘જુઓ, તો મારું ભાગ્ય શું કહે છે? ને એક ટોપો તો પોતાની જાતને ગાલિભ સમજે છે ને કોઈની ઉધાર શાયરી ઠોકઠોક કરે છે. ‘કોન કહેતે હૈ કી હથેલી કી રેખાઓમે તકદીર લિખી હૈ યહાં જિસકે હાય નહિ હોતે ઉસકી ભી તકદીર લિખી હુઈ હૈ.’

‘પણ બેટા, એ ટોપાનું નામ તેની ફઈએ નથી પાડ્યું કે નામ જ ટોપો છે?’ બ્રહ્માએ પૂછ્યું

‘છે ને બાપુ નામ છે સુભાષ ઠાકર, એના તકદીરમાં હાસ્ય કલાકાર કે લેખક બનવાનું મેં લખ્યું ને એ તો બીજાની શાયરી ઠપકારી મારી ઇજજતની પથારી ફેરવે છે. હજી તમે રજા આપો તો એના તકદિરની પથારી...’

‘ના બેટા, તારે બધાના તકદીર સારા જ લખવાના, પેલું કે છે ને કે ‘મૈત્રી ભાવનું પવિત્ર ઝરણું મુજ ફેલાયાં વઘા કરે, શુભ થાઓ આ સકળ વિશ્વનું એવી ભાવના નિત્ય રહે.’

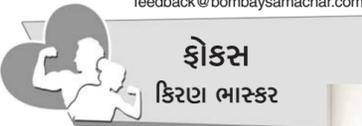
‘સોરી, બાપુ પણ એ શક્ય નથી એક દુઃખી થાય તો જ બીજો સુખી થાય? કોઈના વજન ન ફાટે તો દરજી ક્યાંથી સુખી થાય? કોઈ બીમાર ન પડે તો ડોક્ટરનું શું થાય? કોઈ લાડાઈ ઝઘડા ન કરે તો વકીલ ભૂમે મરે. એટલે બધા એક સાથે સુખી નોટ પોસિલ. જીવવું પડે છે અહીં દરેકે એકબીજાને ટેકેટેકે.’

‘સમજી ગયો બેટા, હવે તું સમજ. હું બધાને હેન્ડસમ કે બ્યુટીફુલ ન બનાવી શકું ને તું પણ બધાના તકદીર સારા ન લખી શકે તો એ લોકો મંદિર કેવી રીતે બનાવે?’

‘એત્રી પણ જેને સુંદર બનાવ્યા ને સારા તકદીર લખ્યા એ તો બનાવી શકે ને?’

‘હા બાપુ બેટા, પેલા કદરૂપા ને બદનસીબવાળા તોડી નામે એની બીક તો હોય ને? એટલે તું પૂજાવાનો મોહ છોડ...’

હવે બ્રેકિંગ ન્યૂઝ એવા છે કે બ્રહ્માજીના કહેવા પછી બહુ ઊંડું વિચાર્યા બાદ વિદ્યાતાએ રાજીનામાનો વિચાર માંડી વાળ્યો છે. શું કહો છો?

feedback@bombaysamachar.com

સાફસફાઈના મહત્વને આપણે ક્યારે સમજીશું?

ટ્રેનમાં યાત્રા કરતી વખતે આપણે જોઈએ છીએ કે કેટલાક અળવિતરા નાસ્તો કર્યા બાદ એની પ્લેટ, પ્લાસ્ટિક્સ અને ગ્લાસ બધું જ સીટની નીચે ફેંકતા હોય છે. એમ કરતાં કરતાં થોડા સમય બાદ એવું લાગે છે કે તેઓ કચરાના ઢગલા પર જ બેઠા હોય છે. એવે વખતે વિચાર આવે છે કે શું આ લોકોને સ્વચ્છતા અભિયાન જરાપણ સ્પર્શી નથી? આપણા પૂર્વજો પથથરયુગમાં માત્ર પથથરના માધ્યમથી પોતાની જરૂરિયાતો પૂરી કરતા હતા. ત્યારબાદ તો માનવ સભ્યતા અનેક વર્ષો બાદ અસ્તિત્વમાં આવી હતી. જોકે આવા લોકોના વર્તનને જોઈને લાગે છે કે આપણે હવે કચરા યુગમાં પહોંચી ગયા છીએ. રસ્તા

ચૂંટણીમાં પછડાટોની રાહુલના મગજ પર અસર: ફડણવીસ

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: મહારાષ્ટ્રના મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસે સોમવારે કોંગ્રેસના નેતા રાહુલ ગાંધીની ચૂંટણી પંચ પરની ટિપ્પણી બાબતે અત્યંત આકરા શબ્દોમાં ઝાટકણી કાઢતાં કહ્યું હતું કે વારંવાર ચૂંટણીમાં મળી રહેલા પરાજયને કારણે રાહુલ ગાંધીના મગજ પર અસર થઈ ગઈ છે.
અમેરિકાની મુલાકાતે રહેલા રાહુલ ગાંધીએ ભાજપના નેતૃત્વ હેઠળની મહાયુતિના મહારાષ્ટ્રમાં (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ સમયસર પૂરાં કરો

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસે વોરૂમ મીટિંગમાં અગાઉની બેઠકોના ૧૮ પ્રોજેક્ટ્સ અને ૧૫ નવા મહત્વપૂર્ણ માળખાકીય પ્રોજેક્ટ્સની સમીક્ષા કરી હતી. રાજ્યના વિકાસની દ્રષ્ટિએ આ પ્રોજેક્ટ્સ મહત્વપૂર્ણ છે અને મુખ્ય પ્રધાને આપેલા સમયપત્રક મુજબ આ પ્રોજેક્ટ્સ પૂર્ણ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.
મંત્રાલયના ડેવિનેટ હોલમાં યોજાયેલી આ બેઠકમાં મુખ્ય સચિવ સુજાતા સૌનિક, મુખ્ય પ્રધાનના મુખ્ય આર્થિક સલાહકાર પ્રવીણ પરદેશી સહિત વિવિધ વિભાગોના સચિવો હાજર રહ્યા હતા. વિભાગીય કમિશનરો, જિલ્લા કલેક્ટરો (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

ગેરકાયદે બાંધકામોના મુદ્દે સરકાર કાયદાના રક્ષકોને પક્ષે કે ભક્ષકોને?: હાઈ કોર્ટનો સવાલ

મુંબઈ: ગેરકાયદે બાંધકામ અંગેની ૨૦૨૧થી આવી રહેલી અનેક ફરિયાદો અને તેની સામે કાર્યવાહી કરવામાં પાલિકાની અસમર્થતાથી ગુસ્સે ભરાઈને બોમ્બે હાઈ કોર્ટે મહારાષ્ટ્ર સરકારની જોરદાર ટીકા કરી હતી અને સવાલ પૂછ્યો હતો કે રાજ્ય સરકાર કાયદાના રક્ષકોને કે કાયદાના ભક્ષકોને પ્રોત્સાહન આપવા માંગે છે?
હાઈ કોર્ટે ૧૭મી એપ્રિલે આપેલા ચુકાદામાં પાલિકાને આડેહાથે લીધી હતી તથા જવાબદાર અધિકારીઓ સામે શિસ્તના પગલાં લેવાનો આદેશ આપ્યો હતો. કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે અનધિકૃત બાંધકામોને દૂર કરવામાં પાલિકાની અસમર્થતાનું આ વધુ એક ઉદાહરણ છે.
અંધેરી ખાતેના ગેરકાયદે બાંધકામ બે અડવાડિયામાં દૂર કરવાનો કોર્ટે પાલિકાને (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

મુંબઈને મલ્યુ કુઝ ટર્મિનલ:
બેલાઈ પિયર ખાતે ગઈ કાલે કેન્દ્રીય પ્રધાન સર્વિનંદ સોનોપાલે ઈન્ટરનેશનલ કુઝ ટર્મિનલનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. (અમય ખરાડે)

એરપોર્ટ પર કોઈને અગવડ ન પડવી જોઈએ: વ્હિલચેર જેવી સેવાના અભાવ પર હાઈ કોર્ટ વીફરી

મુંબઈ: બોમ્બે હાઈકોર્ટે સોમવારે વરિષ્ઠ નાગરિકો અને શારીરિક રીતે અક્ષમ વ્યક્તિઓ માટે દેશના એરપોર્ટ પર વ્હિલચેર સહિતની યોગ્ય સુવિધાઓના અભાવ અંગે ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી અને કહ્યું હતું કે માનવ જીવનમાં આ બાબત મહત્વ ધરાવતી હોવાથી નિવારક પગલાં લેવાની જરૂર છે.
વ્હિલચેર જેવી સુવિધા સમયસર મળવી જોઈએ જેથી મુસાફરોને મુશ્કેલીનો સામનો ન કરવો પડે એમ એમ ન્યાયમૂર્તિ જ. એસ. કુલકર્ણી અને ન્યાયમૂર્તિ અદિત શેકનાની ખંડપીઠે જણાવ્યું હતું. અદાલતનું કહેવું હતું કે 'ડિરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ સિવિલ એવિએશન (ડીજીસીએ) અને એરલાઇન કંપનીઓ દ્વારા તમામ સુવિધાઓ પૂરી પાડવી જોઈએ (તેની (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

ઠાકરે ભાઈઓ સાથે આવે તો મહારાષ્ટ્રમાં કોને ફાયદો, કોને નુકસાન?

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: ઉદ્ભવ ઠાકરે અને રાજ ઠાકરે, મહારાષ્ટ્રના રાજકારણમાં બે નામ જે હંમેશા સમાચારમાં રહે છે. આ બંનેની ચર્ચા વિના મહારાષ્ટ્રનું રાજકારણ અધૂરું લાગે છે. બે દાયકા પહેલા અલગ થયેલા ઠાકરે પરિવારના આ બે ચહેરાઓના ફરીથી એકસાથે આવવાની ચર્ચાઓએ જોર પકડ્યું છે, ત્યારે બંને ઠાકરે બંધુઓ એકસાથે આવે તો તેના મહારાષ્ટ્રના રાજકારણમાં શું ફેરફાર જોવા મળી શકે અને ભાજપ માટે આ બંનેનું સાથે આવવું ફાયદાકારક છે કે નુકસાનકારક તેની ચર્ચાઓ થઈ રહી છે.
આ ચર્ચાની શરૂઆત ત્યારે થઈ જ્યારે રાજ ઠાકરેએ ફિલ્મ દિગ્દર્શક મહેશ માંજરેકરને આપેલા ઇન્ટરવ્યુમાં કહ્યું કે મહારાષ્ટ્રનાં હિતોની તુલનામાં તેમના અને ઉદ્ભવ વચ્ચેના તફાવત ખૂબ જ ગોણા છે. રાજ ઠાકરેએ હાથ લંબાવીને સહકારનો સંકેત આપ્યો, ત્યારે ઉદ્ભવ ઠાકરેએ પણ સકારાત્મક પ્રતિભાવ આપ્યો.
મુંબઈમાં એક જાહેર કાર્યક્રમમાં બોલતા ઉદ્ભવ ઠાકરેએ કહ્યું હતું કે તેઓ મહારાષ્ટ્રનાં હિતોને પ્રાથમિકતા આપવા માટે સાથે આવવા તૈયાર છે, પરંતુ આ તૈયારી સંપૂર્ણપણે બિનશરતી રહેશે નહીં. બંને નેતાઓના એકસાથે આવવાના સમાચારથી વાતાવરણ ઉભું થયું છે. સંજય રાઉત જેવા નેતાઓ ઉદ્ભવ ઠાકરેની પાર્ટીથી ખુશ છે, તો રાજ ઠાકરેની પાર્ટીના કેટલાક નેતાઓ અસ્વસ્થ છે.
મહારાષ્ટ્રના મરાઠી લોકો ઘણા સમયથી ઈચ્છતા હતા કે બાળાસાહેબ ઠાકરેના ગયા પછી બંને ભાઈઓ સાથે આવે. આવી ચર્ચાઓ અગાઉ પણ થઈ હતી, પરંતુ કોઈ નક્કર પરિણામ પ્રાપ્ત થઈ શક્યું ન હતું. જો ઉદ્ભવ ઠાકરે અને રાજ ઠાકરે ખરેખર સાથે આવે છે, તો તેની મહારાષ્ટ્રના (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

વિલે પાર્લેના દેરાસરને અધિકૃત કરવા કાનૂની પાસાંનો અભ્યાસ કરાશે: પાલિકા

કિમોલીશન વખતે મૂર્તિની વિઠંબના સહિતના મુદ્દે આજે લઘુમતી પંચમાં સુનાવણી
(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: વિલે પાર્લે (પૂર્વ)ની કાંબળીવાડીમાં આવેલા શ્રી ૧૦૦૮ પાર્થનાથ દિગમ્બર અને ધાર્મિક ગ્રંથોના કરાયેલા અપમાનને લઈને આજે લઘુમતી પંચમાં સુનાવણી થવાની છે. તો પાલિકા પ્રશાસને દેરાસરને અધિકૃત જૈન દેરાસરને તોડી પાડવા દરમ્યાન મહિલા શ્રાવકો સાથે ધક્કામુક્કા કરીને થયેલા ગેરવ્યવહાર તથા ભગવાનની મૂર્તિની વિઠંબના (અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
પાલિકા દ્વારા બુધવાર, ૧૬ એપ્રિલના વહેલી સવારે જૈન દેરાસરને તોડી પાડ્યા બાદ ચોતરફથી થયેલા વિરોધ બાદ પાલિકા પ્રશાસને ઝૂકવું પડ્યું હતું અને બાંધકામ તોડી પાડવાનો આદેશ આપનારા કે-પૂર્વના (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

માથેરાન મુંબઈ કરતાંય ગરમ

મહાનગર મુંબઈમાં આજે હીટવેવ: ચંદ્રપુરમાં ૪૫.૬ ડિગ્રી
(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: મુંબઈ સહિત રાજ્યમાં ત્રણ દિવસથી ગરમીનો પ્રકોપ રહેવાનો છે, જેમાં સોમવારે મુંબઈમાં તાપમાન પ્રમાણમાં સરેરાશ ઓછું રહ્યું હતું, પરંતુ આજે મુંબઈમાં હીટવેવની ચેતવણી આપીને યલો એલર્ટ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે. તો થાણેમાં આજે અને આવતી કાલે બે દિવસ હીટવેવ રહેશે. આ દરમ્યાન સોમવારે હિલ સ્ટેશન માથેરાનમાં તાપમાનનો પારો ૩૪.૮ ડિગ્રી નોંધાયો હતો, જે મુંબઈ કરતા પણ ઊંચો રહ્યો હતો. સોમવારે મુંબઈમાં સાંતાક્રુઝમાં મહત્તમ તાપમાન ૩૩.૬ ડિગ્રી અને કોલાબામાં ૩૩.૪ ડિગ્રી નોંધાયું હતું. તો લઘુત્તમ તાપમાન અનુક્રમે ૨૫.૧ ડિગ્રી અને ૨૬.૦ ડિગ્રી નોંધાયું હતું. તેની સામે હાલ રાજ્યમાં વિદર્ભમાં ગરમીનું મોજું ફરી (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

ત્રીજી ભાષાને નામે હિન્દી માથે ન મારો: ભાષા પેનલની મુખ્ય પ્રધાનને સલાહ

પુણે: મહારાષ્ટ્ર સરકારની ભાષા પરામર્શ સમિતિએ મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસને પહેલાથી પાંચમા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે હિન્દીને ફરજિયાત ત્રીજી ભાષા બનાવવાના નિર્ણયને રદ કરવા વિનંતી કરી છે.
પુણે: મહારાષ્ટ્ર સરકારની ભાષા પરામર્શ સમિતિએ મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસને પહેલાથી પાંચમા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે હિન્દીને ફરજિયાત ત્રીજી ભાષા બનાવવાના નિર્ણયને રદ કરવા વિનંતી કરી છે. અહીં ઉદ્દેશનીય છે કે, ફડણવીસે રવિવારે રાજ્યમાં હિન્દી ભાષાના 'લાદવા' અંગેની ચિંતાઓને નકારી કાઢી હતી અને કહ્યું હતું કે મરાઠી ફરજિયાત રહેશે. રાજ્ય સરકારે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ હેઠળ ત્રણ ભાષાના સૂત્રને લાગુ કરવા માટે મંજૂરી આપી છે. તે મુજબ, તેમણે અંગ્રેજી અને મરાઠી-માધ્યમની શાળાઓમાં પહેલાથી પાંચમા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે હિન્દીને ફરજિયાત બનાવ્યો છે. ભાષા પરામર્શ સમિતિના વડા લક્ષ્મીકાંત દેશમુખે (જુઓ પાનું ૪) ▶▶

MAHABALESHWAR HOTEL Rajeshk
Pure Veg.
stay@hotelrajesh.com
A/c Rooms with Swimming Pool
Gujarati Thali & Indian, Chinese Restaurant
Ph: 9769894565 / 8104294880
www.hotelrajesh.com

GOA Only Pure Veg. Resort GAUTAM
Contact Booking Office or your travel agent:
Mumbai Tel.: (022) 28839236 / 28838229
Goa Tel.: (0832) 2416363
E-mail: hotelgautam@hotmail.com
Website: www.hotelgautam.com
મહાબલીશ્વર અને લોનાલાલમાં પણ

PAC n DELIVER INTERNATIONAL COURIER
Send parcels to your Children & loved ones in CANADA, UK, USA & WORLD WIDE including Garments, Farsan, Chocolates, Sweets, Gifts, Eatables, Medicines & any permissible item & get benefited with SPECIAL rates.
Contact : Mr. ANUJ SANGOI
8879991866
Email - sales@pacndeliver.com
"20 Yrs of Quality Service"

SCENIC Georgia
09 DAYS
DEP DATES: 05th MAY, 15th MAY, 29th MAY, 07th JUN, 16th JUN
PACKAGE INCLUSIONS:
• Helium Balloon Ride, Diamond Bridge, Dashbashi Canyon, Monument Of Chronicles, Alphabetic Tower, Ferris Wheel, અને All and Nino Statue નો અદભૂત અનુભવ.
• વર્લ્ડ ક્લાસ એરલાઇન દ્વારા પ્રવાસ.
• આપણા પોતાના જ રાજસ્થાની મહારાજ - શુદ્ધ શાકાહારી / જૈન જમણ.
• ગુજરાતી, હિન્દી અને ઇંગલિશ જાણતા ટૂર મેનેજર ની સેવા.
• Luxurious Hotels
• તમામ એન્ટ્રન્સ ફી દૂર ડોસ્ત માં સામેલ.
SHAH SHAH HOLIDAYS
203, Man Excellenza, 2nd Floor, Opp. Pawan Hans, S. V. Road, Vile Parle (W), Mum-56.
07506679945, 09004994449, 09324064281 (022) 26103073, 74

કુલીન કુમાર હોલીડેઝ - એક માત્ર ટૂર કંપની "Word of Mouth" થી પ્રગતિના પંથે
દક્ષિણ આફ્રિકા
એટલે કુલીન કુમાર સાથે જ
૧૨ રાત્રી / ૧૩ દિવસ
કુલીન કુમાર હોલીડેઝ - એક માત્ર ટૂર કંપની "Word of Mouth" થી પ્રગતિના પંથે
દક્ષિણ આફ્રિકા
એટલે કુલીન કુમાર સાથે જ
૧૨ રાત્રી / ૧૩ દિવસ
કેપટાઉન + હરમાનુસ + ગાર્ડન રૂટ + સનસીટી + સહારી + જોહાનિસબર્ગ
એપ્રિલ થી જુન દરમ્યાન દર અઠવાડિયે ૩-૪ પ્રસ્થાન 4/5* હોટલો
ટૂર ની વિશેષતા
▶ ભારતીય રાજસ્થાની નિષ્ણાંત રસોઈયા દ્વારા બનાવેલ શુદ્ધ શાકાહારી બ્રેકફાસ્ટ, લંચ અને ડીનર
▶ ગુજરાતી, હિન્દી, ઇંગ્લીશ બોલતા નિષ્ણાંત ટૂર લીડર
▶ ભરપુર સાઈટ સીઈંગનો સમાવેશ
▶ લક્ઝરી હાઇટેક એ.સી. નસમાં મુસાફરી
▶ કોઈપણ છુપા ખર્ચ વગર
▶ સ્પષ્ટ ટૂર પ્રોગ્રામ તથા પ્રામાણિક વ્યવહાર
ખાસ આકર્ષણ:
Walk with Lion
QUICK & EASY VISA
NO GIMMICKS. NO HYPE. SINCE 1976.
KULINKUMAR HOLIDAYS
Head Office: Opera House, Mumbai. Tel.: +91-22-4355 5555
sales@kulinkumar.com | www.kulinkumar.com | Toll Free: 1800 103 8055
Ahmedabad: 079-40036900 | Surat: 0261-4883555 | Pune: 020-25537344 | Mulund: 022-25695500